



Protocol de seguretat contra les violències sexuals en entorns d'oci



Protocol de seguretat contra les violències sexuals en entorns d'oci

1. Introducció.....	5
2. Conceptes	9
2.1. Violència masclista	9
2.2. Violències sexuals	9
2.3. Tipologia de violències sexuals	10
2.4. Entorns d'oci	13
2.5. Espais públics.....	15
2.6. Seguretat.....	15
2.7. Professionals de la seguretat.....	15
2.8. Personal que intervé en l'organització, desenvolupament i bon ordre de les activitats d'oci.....	16
2.9. Víctima o persona agredida.....	17
2.10. Presumpte agressor.....	17
3. Àmbit d'aplicació.....	17
4. Principis d'actuació.....	18
4.1. Principis generals d'actuació	18
4.2. Principis d'actuació aplicables als professionals de la seguretat	20
5. Actuacions en relació amb les persones implicades en episodis de violències sexuals: persones agredides i presumptes agressors.....	20
5.1. Entorns d'oci privat	21
5.1.1. Accions preventives que ha de fer l'organitzador de l'activitat d'oci privat.....	21
5.1.2. Instruccions d'atenció a la persona agredida	22
5.1.3. Actuació davant el presumpte agressor	24
5.2. Entorns d'oci públic	25
5.2.1. Accions preventives que ha de fer l'organitzador de l'activitat d'oci públic.....	25
5.2.2. Instruccions d'atenció a la persona agredida	28
5.2.3. Actuació davant el presumpte agressor	30
6. Protocol aplicable als professionals de la seguretat	31
6.1. Controladors d'accés.....	33
6.2. Vigilants de seguretat	35
6.3. Policia de Catalunya.....	37
7. Formació.....	40
8. Aplicació del Protocol	42
9. Complementarietat i coordinació	43
10. Comunicació.....	43
11. Annexos.....	45

PROTOCOL DE SEGURETAT CONTRA LES VIOLÈNCIES SEXUALS EN ENTORNS D'OCI

1. Introducció

L'article 15.2 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya estableix que totes les persones tenen dret a viure amb dignitat, seguretat i autonomia, lliures d'explotació, de maltractaments i de tota mena de discriminació, i tenen dret al lliure desenvolupament de llur personalitat i capacitat personal. No obstant això, aquesta proclama d'una societat segura i lliure de riscos i amenaces i l'exigència de la dignitat en el tracte i en les condicions de desenvolupament de la personalitat de les persones que hi viuen, no sempre s'assoleix amb plena efectivitat, ja que les dones són l'objectiu de la violència masclista i, més concretament, de les violències sexuals. Cal remarcar, però, que no es tracta únicament de persones o col·lectius concrets que exerceixen aquesta violència, sinó que es tracta d'una xacra de caràcter estructural i sistèmica, que afecta i impregna tots els àmbits i capes de la societat.

Una societat moderna i avançada en cap cas pot consentir que en el seu si s'hi produeixin violències sexuals i, en conseqüència, ha de destinar el màxim d'esforços per prevenir-les, per evitar que es produeixin els danys, però també per perseguir-les i actuar amb el rigor que els fets exigeixen, quan la prevenció hagi resultat insuficient.

Aquest també és el sentir de la ciutadania. En els darrers temps s'ha intensificat el debat sobre les violències sexuals, esperonat especialment per determinats fets ocorreguts en el context de festes populars i altres espais d'oci, on s'han produït greus atemptats contra la indemnitat sexual de les dones. S'ha generat un fort rebuig davant aquest tipus de violències que ha posat sobre la taula la necessitat de posar fi a aquesta lamentable realitat, qüestionant el marc legal i situant en un primer pla el patiment de les víctimes i les desigualtats que, per raó de gènere, existeixen dins la nostra societat.

Les violències sexuals no es poden considerar de manera aïllada, qualsevol anàlisi, acció o reacció envers elles ha de tenir en compte el seu origen i el context en què es desenvolupen. Així ho recull la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la **violència masclista**, quan defineix la violència masclista a l'article 3 com "la violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions

de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, les intimidacions i les coaccions, tingui com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat", i en altres articles recull les diferents manifestacions de la violència masclista, entre les quals hi ha les violències sexuals.

II

El Departament d'Interior, com a competent en tot allò que afecta la seguretat de les persones de Catalunya, els darrers anys ha constatat l'increment de les violències sexuals, a partir de dues fonts de coneixement molt rellevants en l'àmbit de la seguretat pública: l'estadística policial i les dades obtingudes de l'Enquesta de violència masclista de Catalunya 2016.

L'estadística policial, que es nodreix de la xifra dels fets coneguts —il·lícits penals que arriben a coneixement de la policia, ja sigui perquè la ciutadania els denuncia o perquè d'ofici la Policia de Catalunya hi intervé—, posa en relleu les dades següents relatives als delictes contra la llibertat i indemnitat sexuals del Codi penal:

- **Les violències sexuals afecten majoritàriament les dones.** Si s'agafa com a referència les persones que han patit delictes contra la llibertat i indemnitat sexuals, es constata que gairebé un **90% de les víctimes d'aquests delictes són dones.**¹
- Els **autors d'aquests fets són homes.** Del total de les persones detingudes per delictes contra la llibertat i indemnitat sexuals, **més del 98% són homes.**²
- Els darrers anys **s'han incrementat els delictes en aquest àmbit que arriben a coneixement de la policia.** Durant el període 2015-2018, s'ha produït un increment del 71% de les víctimes, del 63% dels agressors i del 64% de les denúncies.

L'Enquesta de violència masclista de Catalunya 2016 també aporta dades que complementen l'estadística policial, ja que aquesta estadística únicament recull els fets que arriben a coneixement de la Policia i queden fora tots aquells fets que no es denuncien, el que es coneix com a "xifra negra".

Amb les dades de l'Enquesta de violència masclista de Catalunya es constata un increment de les **dones que van manifestar haver patit algun tipus d'agressió sexual** (els fets més greus), ja que s'ha passat del 0,3 % de dones el 2010 a l'1,1% el 2016. Mentre que el nivell de no denúncia, és a dir,

¹ L'any 2017, del total de víctimes majors d'edat que van patir delictes contra la llibertat i indemnitat sexuals, el 88,15% eren dones i l'11,85% homes. Font: dades facilitades per la Direcció General de la Policia.

² L'any 2017, del total de persones detingudes per la Policia de Catalunya, el 98,34% eren homes i l'1,61% dones. Font: dades facilitades per la Direcció General de Policia.

la **xifra negra**, és més del 80%, dels més elevats en l'àmbit de les diferents modalitats de la violència masclista.

L'Enquesta també aporta informació sobre el lloc on es van patir les violències sexuals —quan els autors no eren les parelles. Cal fer esment que la violència sexual es pot produir dins i fora de la parella. D'acord amb les respostes de les dones enquestades, els tres **llocs on es produeixen més fets** són els **llocs d'oci** (20,9%), els **espais públics** (18,3%) i el **transport públic** (17,1%), davant d'altres llocs on en passen menys. Aquestes xifres justifiquen que aquest primer Protocol de seguretat per a la prevenció i erradicació de les violències sexuals se centri en els entorns d'oci on es desenvolupen aquest tipus d'activitats, amb independència de la naturalesa pública o privada de qui les organitza.

De les dues fonts de dades apuntades, s'extreuen, com a mínim, dues conclusions. La primera és la relativa a **l'increment dels il·lícits que arriben a coneixement de la policia de l'àmbit de les violències sexuals** els darrers anys. Una part dels fets que han aflorat i han arribat a coneixement de la policia, és a dir, s'han denunciat, pot respondre a les campanyes de sensibilització promogudes els darrers anys tant des dels poders públics com per part d'altres entitats públiques i privades que han portat a terme esforços ingents per sensibilitzar la ciutadania envers aquesta problemàtica. Tot i això, no es pot obviar que aquest increment també està motivat per l'augment dels fets ocorreguts a la nostra societat. La segona conclusió és que els fets que arriben a coneixement de la policia són pocs, o no són representatius de la realitat, ja que és un àmbit en què el **nivell de no denúncia** és superior a altres àmbits de la violència masclista.

III

De la breu pinzellada de dades exposada, s'extreu una conclusió força punyent. Per sota dels fets que es denuncien, hi ha tota una capa de fets —alguns de la màxima gravetat—, els quals, pel fet que no es denuncien, se sostreuen de les conseqüències del sistema policial i judicial; però també hi ha una amalgama de fets, menys greus perquè no són constitutius de delictes, però no per això menys importants, que també queden impunes.

Aquest Protocol fa un pas més en la lluita contra la violència masclista en diversos fronts i aporta les novetats següents:

- **Coordina tots els actors en seguretat** (Policia de Catalunya, formada pel cos de Mossos d'Esquadra i les policies locals; policies portuàries i professionals de la seguretat privada) **amb altres actors que tenen incidència en l'àmbit de la seguretat i de l'oci** (càrrecs electes, tècnics municipals), juntament amb **altres professionals i persones que presten els seus serveis en l'àmbit de l'oci** (personal de sala, cambres i cambriers, personal de control d'accés, auxiliars de serveis, etc.), per tal que cap fet s'escapi del seu coneixement i s'estableixi quin és el paper

que cadascuna d'aquestes persones ha de tenir a l'hora de prevenir, però també a l'hora de reaccionar, davant d'aquest tipus de violències.

- Dota de contingut i criteris interpretatius **l'assetjament sexual no penal**, és a dir, aquell constitutiu d'infracció administrativa, per tal que sigui perseguible per la via administrativa i no quedi impune. La tipificació de l'assetjament sexual tant a la Llei orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de la seguretat ciutadana, com a l'esmena incorporada a la Llei 11/2009, de 6 de juliol, de regulació administrativa dels espectacles públics i les activitats recreatives —en aquests moments pendent d'aprovació—, amb un enunciat breu i molt genèric, en dificulta l'aplicació. Per aquest motiu, el Protocol estableix un seguit de conductes que es considera que integren l'assetjament sexual no penal. Això aconsegueix un doble efecte. El primer, ajudar a **visibilitzar aquelles violències** que, pel fet que no són delictives, succeeixen amb freqüència, estan naturalitzades, etc., passen més desapercebudes i costen més d'identificar, i que, en definitiva, les dones viuen com un "peatge" que han d'assumir. El segon efecte, enviar un missatge clar, en el sentit que el respecte a la indemnitat i llibertat sexuals no té gradacions: o hi ha aquest respecte o no hi és, i **tot allò que se situï fora del respecte a la llibertat i indemnitat sexuals de les persones, especialment de les dones, serà objectiu d'intervenció i, si escau, de sanció**.
- Aquest Protocol està dirigit a prevenir i donar la millor resposta davant d'atacs contra la llibertat i indemnitat sexuals de les persones, i majoritàriament s'aplicarà en el cas de dones que resultin afectades per aquests atacs d'homes que en siguin els presumptes autors. No obstant aquesta realitat, que és la que les xifres mostren, pel fet que es tracta d'un **Protocol de seguretat**, basat en la normativa específica en matèria de seguretat, en el cas que hi hagi homes que es trobin en alguna situació de violència sexual, també se'ls aplicarà el Protocol amb independència del sexe de qui fa l'agressió. Per tant, és un **Protocol integrador, que no exclou cap tipus de víctima**; això vol dir que les violències sexuals contra persones LGBTI també es podran incloure en el seu àmbit d'aplicació, si bé altres actuacions contra aquests col·lectius, fora de les violències sexuals en entorns d'oci que són l'objecte d'aquest Protocol, requeriran un tractament específic en un instrument específic.
- El Protocol estableix les **actuacions operatives envers l'agressor**, com han d'actuar els cossos de seguretat quan es produeixin violències sexuals constitutives de delictes i també en els casos d'assetjament sexual no penal. I, per primera vegada, s'estableixen pautes destinades en concret als professionals de la seguretat privada i al personal de control d'accés en aquest àmbit.
- Finalment, és un Protocol que aplicaran **a tot el territori de Catalunya** directament la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra i, de manera progressiva, els municipis i les policies locals, i les diferents entitats privades i altres ens que vagin formalitzant la seva adhesió.

En definitiva, mitjançant aquest Protocol contra les violències sexuals en entorns d'oci, el Departament d'Interior posa a l'abast els seus mitjans en l'àmbit de la seguretat a fi d'evitar que cap conducta que atempti contra la llibertat i indemnitat sexuals quedi impune.

2. Conceptes

2.1. Violència masclista

Les violències sexuals són una forma de violència masclista, la qual està definida a l'article 3.a) de la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, com la violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, les intimidacions i les coaccions, tingui com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat.

2.2. Violències sexuals

L'Organització Mundial de la Salut defineix la violència sexual com “tot acte sexual, la temptativa de consumir un acte sexual, els comentaris o insinuacions sexuals no desitjats, o les accions per comercialitzar o utilitzar de qualsevol altra manera la sexualitat d'una persona mitjançant coacció per una altra persona, independentment de la relació d'aquesta amb la víctima, en qualsevol àmbit, inclosos la llar i el lloc de treball” (OMS, 2011).³

Així mateix, la Llei 5/2008 abans esmentada, a l'article 4, defineix la violència sexual com “qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per les dones, inclosa l'exhibició, l'observació i la imposició, per mitjà de violència, d'intimidació, de prevalença o de manipulació emocional, de relacions sexuals, amb independència que l'agressor pugui tenir amb la dona o la menor una relació conjugal, de parella, afectiva o de parentiu.”

Les violències sexuals són violències masclistes que abasten qualsevol conducta que impliqui la vulneració, en qualsevol forma, del dret a la llibertat, la intimitat i l'autonomia sexual de les persones, especialment de les dones.

Sobre la base d'aquestes consideracions, el Protocol adopta un concepte ampli de violències sexuals atès que serà aplicable tant si es tracta de violències sexuals tipificades al Codi penal com

³ Organització Mundial de la Salut. “Violència contra la mujer: violencia de pareja y violencia sexual contra la mujer”. Nota descriptiva núm. 239. Actualització de setembre de 2011. Ginebra: Organització Mundial de la Salut, 2011.

si es tracta de violències sexuals constitutives d'infracció administrativa, les quals, de manera quotidiana i col·loquial, es coneixen com a "assetjament sexual".

El Protocol de seguretat contra les violències sexuals en entorns d'oci parteix de la idea que els fenòmens que engloben les violències sexuals són de naturalesa multicausal i multidimensional, és a dir, estan presents a múltiples àrees de la vida. Per això, amb l'objectiu d'evidenciar la diversitat de les causes, de les manifestacions, de les conseqüències que se'n deriven i del seu abordatge,⁴ cal parlar de violències sexuals en plural, perquè hi ha diferents modalitats de violència sexual i perquè es poden produir independentment de la relació que hi pugui haver o no entre el presumpte autor de la violència i la persona agredida.

2.3. Tipologia de violències sexuals⁵

En la conceptualització de les diferents tipologies de violències sexuals, el llenguatge col·loquial no es correspon, necessàriament, amb el llenguatge jurídic, en concret, el llenguatge penal. Atès que l'enfocament d'aquest Protocol és el de la seguretat i bona part de les actuacions es basen en la tipificació jurídica de les conductes, en aquest Protocol s'utilitzen els conceptes en el sentit jurídic, sent conscients que aquests conceptes poden variar en un futur pròxim a partir dels treballs de la Comissió general de codificació del Ministeri de Justícia, que estudia la modificació d'aquests delictes.⁶

• Agressió sexual

Està regulada a l'**article 178 del Codi penal** i consisteix a "atemptar contra la llibertat sexual d'una persona utilitzant **violència o intimidació**". S'entén per "violència" la utilització de la força física i, per "intimidació", la conducta de tipus psicològic que té com a fi infondre por a patir un mal imminent i greu, o amenaces de patir-lo en la víctima o altres persones properes a ella.⁷ Es considera agressió sexual:

- Tocaments de naturalesa sexual, sense consentiment per part de la víctima, amb violència o intimidació per part de l'agressor.
- Activitat sexual no desitjada per la víctima, sempre que hi hagi violència o intimidació i que no impliqui penetració o accés carnal. Inclou obligar una persona a realitzar actes sexuals

⁴ *L'abordatge de les violències sexuals a Catalunya*. Grup de recerca Antígona, drets i societat amb perspectiva de gènere i Creació Positiva: juliol, 2016.

⁵ Només es recullen aquells tipus penals que es considera que poden tenir lloc als entorns d'oci, i que, per tant, estan directament relacionats amb l'objecte del Protocol.

⁶ La secció quarta d'aquesta Comissió, encarregada de les matèries penals, va rebre l'abril de 2018 l'encàrrec d'elaborar un informe que analitzi els delictes d'agressió i abús sexual. http://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/Portal/es/actividad-legislativa/comision-general-codificacion/propuestas#id_1288798095599

⁷ "Agresiones sexuales. Cómo se viven, cómo se entienden y cómo se atienden." Dirección de Atención a las Víctimas de la Violencia de Género. Gobierno Vasco, 2011.

que no comportin el contacte corporal amb l'agressor i que consisteixin a realitzar actes sexuals sobre la mateixa víctima (tant si els fa un tercer, com si s'obliga la víctima a realitzar-los sobre ella mateixa).

- **Violació**

És una **modalitat agreujada** d'agressió sexual, tipificada a l'article 179 del Codi penal, per als casos en què, **a més d'utilitzar la violència o la intimidació, hi hagi accés carnal**, és a dir, penetració per via vaginal, anal o bucal o introducció d'objectes per via vaginal o anal.

- **Abús sexual**

Tal com es recull actualment a l'article 181 del Codi penal, consisteix a fer actes **que atempten contra la llibertat i indemnitat sexuals, sempre que no s'utilitzi violència ni intimidació, però tampoc hi hagi el consentiment lliure i vàlid de la persona agredida**. Es tracta, doncs, d'una acció on es pressiona o s'obliga algú a fer quelcom sexual que no vol fer, sense el seu consentiment. Es considera que **no hi ha consentiment vàlid** quan:

- es tracti de persones privades de sentit, o s'abusa del trastorn mental de la víctima, o s'utilitzen fàrmacs, drogues o altres substàncies que anul·lin la seva voluntat.
- l'abusador es preval de la seva situació de superioritat manifesta respecte de la víctima.

La diferència jurídica entre l'agressió (i la violació) i l'abús sexual és l'ús de la violència i la intimidació.

Si les conductes descrites anteriorment es cometen sobre una persona menor de 16 anys, s'ha de tenir en compte el que preveu l'article 183 del Codi penal, que castiga a qui realitzi actes de caràcter sexual amb una persona menor de 16 anys, independentment de quina sigui la voluntat d'aquesta última. Aquest precepte distingeix i gradua la pena segons es tracti d'actes sexuals amb violència i intimidació, o sense que hi concorrin aquestes condicions. Finalment, escau assenyalar que l'article 183 *quater* del Codi penal preveu que el consentiment lliure de la persona menor de 16 anys exclourà la responsabilitat penal pels delictes abans esmentats quan l'agressor sigui una persona propera a la menor per edat i grau de desenvolupament o maduresa.

- **Exhibicionisme**

L'article 185 del Codi penal preveu com a delicte la conducta de qui executi o faci executar a una altra persona **actes d'exhibició obscena davant persones menors d'edat o incapaces**. Per tant, si els actes d'exhibició obscena es cometen davant persones majors d'edat, es tractarà de conductes que no es poden sancionar ni perseguir segons el Codi penal.

- **Assetjament sexual: principal novetat d'aquest Protocol**

Als efectes del Protocol, es preveuen dos tipus d'assetjament sexual:

- a) l'assetjament sexual tipificat a l'article 184 del Codi penal com a delicte contra la llibertat sexual quan se sol·liciten favors de naturalesa sexual, per al qui els sol·licita o per a un tercer, en l'àmbit d'una relació laboral, docent o de prestació de serveis, continuada o habitual, i amb això es provoca en la víctima una situació objectiva i greument intimidatòria, hostil o humiliant.
- b) **l'assetjament sexual no previst al Codi penal**, que és la principal novetat d'aquest Protocol, el qual estaria constituït per la mateixa conducta descrita a l'article 184, és a dir, quan es demanen favors de naturalesa sexual, per al qui els sol·licita o per a un tercer, però fora de l'àmbit d'una relació laboral, docent o de prestació de serveis, continuada o habitual, i amb això es provoca en la víctima una situació objectiva i greument intimidatòria, hostil o humiliant.

Concretament, l'assetjament sexual no tipificat al Codi penal està definit a l'article 2.p) de la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, que el defineix com "qualsevol comportament, verbal o físic, de naturalesa sexual, que tingui el propòsit o l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una persona, en particular quan es crea un entorn intimidador, hostil, degradant, humiliant o ofensiu, sens perjudici del que estableixi el Codi penal i segons el que disposa l'article 5 de la Llei 5/2008." És important afegir que cal que aquesta conducta es faci sense el consentiment de la persona assetjada.

L'assetjament sexual no penal, actualment, es pot denunciar i sancionar com a infracció administrativa lleu prevista a l'article 37.5 de la Llei orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de la seguretat ciutadana, que sanciona, amb multa de 100 a 600 euros, "la realització o incitació a la realització d'actes que atemptin contra la llibertat i la indemnitat sexual, o l'execució d'actes d'exhibició obscena quan no constitueixi infracció penal". Cal assenyalar que, tot i que aquesta infracció va entrar en vigor fa més de tres anys, la seva aplicació ha estat molt minsa per manca de criteris interpretatius i de directrius operatives per a la seva execució.

D'altra banda, l'assetjament sexual constituït d'infracció administrativa podrà ser sancionat a Catalunya amb multa de 1.001 a 10.000 euros, d'acord amb l'article 48 de la Llei 11/2009, de 6 de juliol, de regulació administrativa dels espectacles públics i les activitats recreatives, la qual, en aquests moments, es troba en tramitació i pendent d'aprovació per part del Parlament de Catalunya. Aquest article preveu, com a infracció administrativa greu, "la realització o incitació a la realització d'actes que atemptin contra la llibertat i indemnitat sexuals quan no constitueixin infracció penal".

Per tant, l'assetjament sexual no previst al Codi penal però constituït d'infracció administrativa és tot un seguit de comportaments verbals, no verbals i/o físics d'índole sexual, no volguts per la persona receptora, o bé un sol incident que, pel seu caràcter summament ofensiu, pot constituir per si sol un cas d'assetjament sexual. És una forma d'abús que s'exerceix des d'una situació de poder psíquic o físic respecte a la persona assetjada i que es pot donar en qualsevol àmbit de relació entre persones (al carrer, en llocs públics, en entorns d'oci, etc.). No cal que existeixi una superioritat jeràrquica entre la persona assetjadora i l'assetjada.

La principal novetat d'aquest Protocol és que preveu criteris interpretatius i operatius per a l'actuació dels professionals de la seguretat que desenvolupen les seves funcions a Catalunya quan es trobin davant conductes d'assetjament sexual no previstes al Codi penal, però que es consideren constitutives d'infracció administrativa.

El Protocol concreta les conductes que, sense configurar una llista tancada, es consideren incloses en les dues infraccions administratives abans esmentades. Aquestes conductes són:

- *Exhibicionisme obscè davant de persones adultes, sempre que no siguin discapacitades necessitades d'especial protecció*
- *Masturbació en espais públics o oberts al públic davant de persones adultes, sempre que no siguin discapacitades necessitades d'especial protecció*
- *Injúria sexual*
- *Seguiment puntual i obscè d'una persona o grup de persones*
- *Fer fotos de parts íntimes del cos d'una persona*
- *Acorralament amb finalitat sexual*
- *Altres conductes que impliquin vexació sexual*

Per poder denunciar alguna d'aquestes conductes, caldrà que, a més que es produeixi una de les conductes descrites, es donin els requisits necessaris esmentats a la pàgina 32 del Protocol.

2.4. Entorns d'oci

Cal definir el concepte “**entorns d'oci**”, atès que constitueix un element clau a l'hora de determinar quin serà l'àmbit d'aplicació del Protocol.

El terme “**oci**” és definit pel *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans com a sinònim de lleure, temps lliure del qual hom disposa fora de les ocupacions regulars per distreure's de les obligacions quotidianes, és a dir, com el temps lliure d'una persona.

Des d'un punt de vista sociològic, Quintana Cabanas (1992) defineix l'oci com "aquell temps lliure en el qual cadascú personalitza una sèrie d'activitats, practicant-les segons les seves necessitats, els seus desitjos, les seves motivacions, les seves intencions i decisions, posant en joc tots els recursos singulars i arribant així a la satisfacció i a l'expansió personals i a una transformació d'ell mateix i de les coses".⁸

Es tracta, per tant, d'un concepte molt ampli, atès que totes les definicions coincideixen que l'oci abastaria tot allò que no sigui temps o activitat de feina.

Als efectes del Protocol de seguretat contra les violències sexuals en entorns d'oci, el concepte "oci" s'ha d'entendre d'una manera més específica i concreta, atès que s'ha de posar en relació el terme "oci" amb el terme "seguretat", i, per tant, el terme "oci" quedarà delimitat a aquells espais i activitats d'oci accessibles al públic en general en els quals hi ha, o hi pot haver, presència o intervenció dels professionals de la seguretat als quals fa referència aquest Protocol.

En aquest sentit, el Protocol serà aplicable, especialment, a totes les **activitats d'oci**:

- previstes i regulades per la Llei 11/2009, de 6 de juliol, de regulació administrativa dels espectacles públics i les activitats recreatives i que inclou, entre d'altres, els bars musicals, les discoteques, els concerts, les festes majors i revetlles populars, etc., tant si són organitzades per una entitat particular com per un organisme públic.
- que es duguin a terme en llocs públics, és a dir, en llocs d'accés lliure per a tothom i en els quals els membres de les forces i cossos de seguretat puguin aplicar la Llei orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de la seguretat ciutadana. És a dir, d'acord amb aquesta última normativa, el Protocol serà aplicable també a les festes, espectacles i activitats d'oci que es desenvolupin a la via pública i en llocs públics, amb independència que sigui aplicable o no la normativa específica d'espectacles públics i activitats recreatives esmentada abans.

El Protocol serà aplicable independentment de l'hora del dia en què es desenvolupin les activitats d'oci, és a dir, tant si es duen a terme de dia com de nit.

Finalment, es fa servir l'expressió "entorns d'oci" perquè permet que el Protocol s'apliqui tant al lloc físic on es desenvolupa l'activitat d'oci, com a les zones de via pública o als espais públics situats a les rodalies, com poden ser pàrquings, places, descampats, etc.

⁸ LEIF, J. *Tiempo libre y tiempo para uno mismo. Un reto educativo y cultural*. Madrid: Narcea, 1992.

2.5. Espais públics

Als efectes d'aquest Protocol, tindran la consideració d'espais públics els **llocs o establiments on es desenvolupin les activitats d'oci**, ja siguin de titularitat pública o privada, que estiguin oberts al públic amb caràcter general i amb independència que exigeixin o no unes condicions per a l'accés (p. e., pagament d'entrada, carnet de soci, etc.). També tenen aquesta consideració les zones properes, adjacents i que són a l'entorn d'aquests espais (p. e., pàrquings, places, etc.).

2.6. Seguretat

La **seguretat** es defineix de manera genèrica com la protecció de les persones davant de determinats perills i riscos. En alguns àmbits, com el de les violències sexuals, és impossible aconseguir una protecció absoluta davant dels perills i riscos, però hi ha un llarg recorregut, en diverses direccions, per reduir-los. D'una banda, cal procurar una **seguretat objectiva** que minimitzi els riscos i perills per a qualsevol persona i, d'altra banda, cal procurar la **seguretat subjectiva** de les persones que participen en aquestes activitats d'oci, és a dir, que tinguin una bona sensació o percepció de seguretat. En una altra dimensió, les actuacions per millorar tant la seguretat objectiva com la subjectiva poden ser preventives (abans que es doni una situació de risc o de perill) o reactives (un cop s'ha manifestat o materialitzat aquest risc).

En qualsevol cas, cal tenir present que la seguretat en si mateixa no és més que un instrument per aconseguir que els drets a la llibertat i dignitat personals siguin plenament efectius i, per tant, es tracta d'establir les condicions per tal que es pugui gaudir plenament d'aquests drets, sense possibles intrusions i afavorint el desenvolupament lliure de la personalitat.

2.7. Professionals de la seguretat

Atès que l'objectiu d'aquest Protocol és millorar la seguretat, en sentit ampli, els actors de la seguretat també s'entenen de manera àmplia. Així, es considera que són **professionals de la seguretat** (sempre tenint en compte les atribucions legals i les competències d'actuació de cadascun d'ells):

- Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra
- Polícies locals
- Polícies portuàries
- Personal de seguretat privada
- Personal de control d'accés

Als efectes d'aquest Protocol, s'inclourà en l'àmbit subjectiu del Protocol el personal que exerceix les funcions de control d'accés per la seva incidència en aquest àmbit, tot i que formalment no té la consideració de professionals de la seguretat.

El Protocol de seguretat serà aplicable a totes aquestes categories de personal i, per tant, preveurà les actuacions que correspondrà desenvolupar a cadascuna.

En el marc dels professionals de la seguretat, el Protocol s'aplicarà també als vigilants municipals d'aquells municipis de Catalunya que s'adhereixin al Protocol. Aquest els serà aplicable en tot allò que fa referència a la formació, per tal que els **vigilants municipals** estiguin sensibilitzats en aquesta matèria i puguin contribuir a prevenir i reduir les violències sexuals.

2.8. Personal que intervé en l'organització, desenvolupament i bon ordre de les activitats d'oci

Aquest Protocol també implicarà les persones que intervenen en l'organització i/o desenvolupament de les activitats que tenen lloc en els entorns d'oci, ja sigui perquè en són les organitzadores o titulars, o perquè hi treballen o col·laboren en el seu bon funcionament. Hi ha un grup de persones clarament identificades amb aquests rols, si bé en funció de l'activitat concreta que es desenvolupa poden variar o poden sorgir noves figures no expressament previstes en aquest moment. Per això, a títol orientatiu, es detallen a continuació les persones o col·lectius que integren aquest apartat i que es veuran afectats per l'aplicació del Protocol, especialment en tot allò que es refereix a l'apartat de formació, sens perjudici que algunes categories de personal tindran més atribucions, que es determinaran en aquest Protocol:

- Persones **organitzadores** i/o **titulars dels establiments** o de les activitats en tant que tenen responsabilitats en l'organització i desenvolupament de les activitats d'oci i també en la contractació i formació del seu personal.
- **Personal de servei** dels establiments o activitats d'oci (que no estigui inclòs en la categoria de professionals de la seguretat), com són personal de sala, personal de control d'accés, guarda-roba, personal de barres i auxiliars de serveis.
- Personal que integra els **punts d'informació i atenció** a les persones afectades en l'àmbit de les violències sexuals ("punts lila").
- **Regidors, tècnics municipals i altre personal** dels ens locals que organitzen o intervenen en el desenvolupament de les activitats que es duen a terme en entorns d'oci.
- **Altres persones o professionals** vinculats amb l'activitat en concret a realitzar.

2.9. Víctima o persona agredida

Als efectes d'aquest Protocol, tindrà la consideració de víctima qualsevol persona, major o menor d'edat, que hagi patit algun dels fets definits anteriorment com a violència sexual. Considerant que la majoria de les víctimes són dones, són elles les principals destinatàries del Protocol, malgrat que també serà aplicable si la persona agredida és un home.

2.10. Presumpte agressor

Als efectes d'aquest Protocol, tindrà la consideració de presumpte autor o agressor qualsevol persona que hagi comès algun dels fets definits anteriorment com a violència sexual. No obstant això, atès que més del 98% dels delictes contra la llibertat i indemnitat sexuals són comesos per homes, en aquest Protocol s'utilitza la forma masculina per referir-se a l'autor de la violència sexual.

3. Àmbit d'aplicació

Tenint en compte els conceptes explicats anteriorment, l'objectiu d'aquest Protocol és establir pautes d'actuació per prevenir situacions de violències sexuals en entorns d'oci i per actuar si s'acaben produint. Es fa un èmfasi especial en aquelles violències sexuals no constitutives de delicte, ja que són les que, fins ara, han rebut menys atenció amb caràcter general i, també, des de l'àmbit de la seguretat.

Malgrat que el Protocol neix amb la voluntat de tenir la màxima aplicabilitat possible, es constitueix com una eina d'adhesió voluntària; per tant, només en serà exigible l'aplicació en aquells establiments o en aquelles activitats organitzades per empreses, institucions o organismes públics que s'hi hagin adherit seguint els mecanismes previstos, sens perjudici que serà aplicable a tot Catalunya per part de la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra.

En concret, el Protocol **és aplicable**:

1. Als **il·lícits penals o administratius** que sancionin conductes que atemptin contra la llibertat i indemnitat sexuals de les persones, amb independència que la víctima o el presumpte agressor siguin un home o una dona.
2. A tots els **establiments, entitats públiques o privades** i persones que **organitzin o promoguin activitats d'oci**, i també a les **empreses de seguretat** i a les **proveïdores de serveis de personal** que **s'adhereixin al Protocol** mitjançant el procediment d'adhesió que establirà el Departament d'Interior.

3. A les persones que, en exercici de les funcions que contractualment o legalment tenen encomanades, presten **els seus serveis en el si de les activitats d'oci**, o intervenen una vegada s'han produït incidents amb afectació a la seguretat, i que totes elles, cadascuna dins el marc de les seves atribucions, poden incidir en la prevenció, detecció o resposta davant les violències sexuals. En concret, s'aplica:

- Als **professionals de la seguretat** als quals fa referència l'apartat 2.7 d'aquest Protocol.
- A les **persones titulars dels establiments públics o privats**, a les **organitzadores** i promotores de les activitats d'oci, així com als **càrrecs electes i el personal tècnic** dels ens locals que tinguin atribuïdes funcions en matèria d'organització i execució d'activitats d'oci i espectacles públics.
- Al **personal al servei** dels organitzadors o promotors públics o privats de les activitats d'oci, al personal auxiliar de serveis, al personal dels punts d'informació i atenció a les persones afectades ("punts lila"), etc.

Per a cadascuna d'aquestes categories de personal, el Protocol determina les previsions que els siguin aplicables, ja siguin de naturalesa més operativa o més enfocades a aspectes de prevenció, formació i sensibilització en l'àmbit de les violències sexuals.

4. Principis d'actuació

Aquest Protocol té, com a objectius prioritaris, prevenir i reduir les violències sexuals arreu del territori català, així com establir els mecanismes necessaris per tal de garantir la millor atenció possible a la persona agredida, i la intervenció adequada i proporcionada dels professionals de la seguretat que presten els seus serveis a Catalunya quan es materialitzi una situació de violència sexual.

Per tal d'aconseguir aquests objectius, el Protocol es regeix per un conjunt de principis d'actuació, els quals són aplicables a tots els actors que hi intervenen. Cal tenir en compte, però, que els professionals de la seguretat, a més d'observar i complir els principis d'actuació esmentats, en les seves actuacions hauran d'observar altres principis d'actuació que els són d'especial aplicació.

4.1. Principis generals d'actuació

Prevenció: les entitats adherides al Protocol han de dur a terme accions d'informació, publicitat, formació i sensibilització en l'àmbit de les violències sexuals per tal d'impedir aquest tipus de conductes, i també han d'adoptar les mesures adients per tal de detectar possibles situacions o factors de risc.

Atenció prioritària a la persona agredida: sempre que es produeixi una situació de violència sexual, s'ha de garantir que les primeres actuacions vagin encaminades a assegurar l'atenció adequada, individualitzada i necessària a la persona agredida o assetjada.

Respecte a la decisió de la persona agredida: davant una situació de violència sexual, s'ha d'informar la víctima, de manera clara i comprensible, sobre la seva situació i futures conseqüències per tal que pugui prendre les decisions que correspongui de manera lliure i tranquil·la. En tot cas, s'ha de respectar la seva decisió de denunciar o no denunciar els fets, si bé s'haurà de tenir un tracte especial si la víctima és menor d'edat, incapacitada o necessitada d'especial protecció.

Universalitat: s'ha de garantir l'aplicació del Protocol i l'atenció a totes les persones de manera igualitària i sense cap mena de discriminació, com també cal garantir l'accés als serveis de prevenció, detecció, atenció i recuperació a totes aquelles persones que els puguin necessitar.

Diversitat: el Protocol ha de respondre adequadament a les diferents necessitats que plantegen les múltiples realitats sexuals, de gènere, de diversitat funcional, culturals, d'ètnia o religió que conformen el teixit social de Catalunya.

Confidencialitat: les persones i professionals que intervinguin en l'aplicació d'aquest Protocol han de guardar secret respecte dels fets i les dades de què tinguin coneixement en virtut del Protocol per tal de garantir la privacitat i el dret a la protecció de les dades personals, tant de les persones afectades com dels presumptes autors dels fets.

Formació i especialització: les persones que intervinguin en l'aplicació del Protocol hauran de tenir la formació i sensibilització adequades en l'àmbit de la violència masclista i de les violències sexuals. La formació i l'especialització hauran de ser les adequades segons les funcions i responsabilitats atribuïdes pel Protocol.

Coordinació: s'ha de vetllar per garantir l'adequada coordinació, complementarietat i coherència entre els diferents actors i institucions implicades en l'aplicació d'aquest Protocol per tal de prevenir les violències sexuals, així com per donar-hi una resposta eficaç i evitar la revictimització de la persona agredida quan s'hagi produït una situació de violència sexual.

Publicitat: els actors que intervenen en l'aplicació d'aquest Protocol han de donar publicitat a la seva existència, com també donaran publicitat i visibilitat als diferents espais, instruments, persones i serveis que estiguin relacionats amb l'aplicació del Protocol.

4.2. Principis d'actuació aplicables als professionals de la seguretat

Els professionals de la seguretat, en l'exercici de les seves funcions, en l'aplicació d'aquest Protocol, a més de complir els principis generals d'actuació abans esmentats, han d'observar els principis rectors següents:

Legalitat: han de complir i fer complir en tot moment la Constitució, l'Estatut d'autonomia de Catalunya i la resta de normativa vigent.

Intervenció: han d'impedir qualsevol pràctica abusiva, arbitrària o discriminatòria que comporti violència física o psicològica.

Imparcialitat: han d'actuar amb absoluta neutralitat i imparcialitat i, en conseqüència, sense fer cap mena de discriminació per raó de raça, religió, opinió, sexe, orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, diversitat funcional, llengua, lloc de veïnatge, lloc de naixença o qualsevol altra circumstància personal o social.

Tracte correcte amb els ciutadans: han de tenir en tot moment un tracte acurat en les relacions amb els ciutadans, als quals han de procurar auxiliar i protegir sempre que les circumstàncies ho aconsellin o hi siguin requerits i proporcionar-los informació completa i tan àmplia com sigui possible sobre les causes i la finalitat de les seves intervencions.

Congruència, oportunitat i proporcionalitat: han d'actuar amb la decisió necessària i sense retard, quan d'això depengui evitar un mal greu, immediat i irreparable, i han de fer-ho amb l'aplicació de les mesures necessàries, adequades i proporcionades segons les circumstàncies del cas concret.

5. Actuacions en relació amb les persones implicades en episodis de violències sexuals: persones agredides i presumptes agressors

Els objectius principals d'aquest Protocol són la prevenció, la detecció i l'atenció (informació i assessorament) a les víctimes de les violències sexuals, així com garantir la seva protecció en el context d'una intervenció.

5.1. Entorns d'oci privat

5.1.1. Accions preventives que ha de fer l'organitzador de l'activitat d'oci privat

A. Formació del personal:

Les diferents categories del personal que organitza, promou, presta els seus serveis o participa en el desenvolupament de les activitats d'oci ha de rebre formació específica en l'àmbit de les violències sexuals i en l'aplicació d'aquest Protocol. Aquesta formació té com a objectiu principal poder prevenir possibles situacions de violència sexual, així com intervenir de la manera més adequada possible en el cas que es produeixi una situació de violència d'aquest tipus.

B. Difusió del Protocol:

- Es disposarà d'un distintiu que facilitarà el Departament d'Interior i que explicitarà que el local està adherit al Protocol de seguretat.
- També es disposarà de cartells que informaran de l'existència del Protocol de seguretat contra les violències sexuals en entorns d'oci i que en recolliran el missatge fonamental.
- Hi haurà, a més, cartells específics en els quals s'informarà del lloc o punt concret dins el local al qual es podrà adreçar amb facilitat la persona agredida per una conducta constitutiva de violència sexual.

C. Mesures de prevenció situacional:

- Els titulars, organitzadors o promotors de les activitats d'oci han d'analitzar els diferents espais de les seves instal·lacions, així com els espais públics que conformen l'entorn de l'activitat, per identificar possibles zones de risc que puguin propiciar la comissió de violències sexuals, ja sigui perquè es tracta de zones apartades, amb poca visibilitat, amb condicions de manca d'il·luminació, o que dificulten poder demanar ajuda en cas de patir algun fet, etc. Aquesta anàlisi seria convenient fer-la amb el suport o l'assessorament del seu personal de seguretat.
- En la mesura que sigui possible, s'hauran d'adoptar mesures compensatòries dels riscos detectats, ja sigui reforçant la il·luminació, fent verificacions en aquestes zones, instal·lant mecanismes d'alarma, etc., en funció de les característiques dels llocs i dels riscos detectats.
- El personal de seguretat haurà de preveure que durant la prestació dels serveis es duguin a terme controls específics d'aquestes zones detectades.
- La resta de personal de l'establiment ha de conèixer els riscos relacionats amb aquests espais per tal que puguin estar atents a possibles incidents.

D. En el cas que es detecti una situació de risc o perill en l'àmbit de les violències sexuals:

- Si hi ha una persona que està en una situació d'especial vulnerabilitat atenent les circumstàncies del cas concret i, especialment, perquè està afectada per un consum excessiu d'alcohol o drogues, se li ha d'oferir un espai segur on pugui romandre tranquil·lament fins que es recuperi o la possibilitat que marxi en condicions de seguretat.
- Si s'observa una persona que té una actitud poc respectuosa amb la llibertat sexual d'alguna de les persones que hi ha a l'espai o activitat d'oci, s'han d'adoptar les mesures preventives previstes en aquest Protocol respecte del presumpte agressor.

E. Si el local o establiment disposa de personal de seguretat s'han d'aplicar, a més, les mesures i accions preventives esmentades a la pàgina 33 i següents de mesures a aplicar per part dels professionals de la seguretat.

F. És indispensable que la sala, local o establiment d'oci disposi:

- D'una persona designada com a **responsable de l'atenció a les persones afectades** de violències sexuals. Aquesta persona responsable serà, a més, l'encarregada d'activar el Protocol.
- D'un **lloc o punt concret dins el local al qual es pugui adreçar amb facilitat la persona agredida** per una conducta constitutiva de violència sexual. Cal informar el personal, els usuaris/àries i el públic en general de la ubicació exacta d'aquest punt o lloc. Aquesta informació es pot comunicar mitjançant la col·locació de cartells arreu del local, especialment a la zona dels serveis.
- D'un **espai segur on es pugui atendre**, sempre que sigui necessari, la persona agredida de manera personalitzada i tranquil·la.
- D'**altres espais de la sala o establiment**, com poden ser els voltants de la barra o de la cabina de discjòquei, que es puguin considerar **espais segurs** als efectes de poder garantir, si s'escau, la separació entre el presumpte agressor i la víctima, i per tal que aquesta última pugui seguir gaudint del seu temps d'oci amb llibertat i tranquil·litat.

5.1.2. Instruccions d'atenció a la persona agredida

A. Si ha estat víctima d'un delictes contra la llibertat sexual:

- S'ha d'atendre la víctima com més aviat millor i se n'ha de garantir la seguretat.

- S'ha d'avisar la persona de l'establiment responsable de l'atenció a les persones afectades i s'ha d'acompanyar la víctima a l'espai habilitat per a aquests casos.
- S'ha de demanar a la víctima si té alguna persona de confiança a la sala perquè l'acompanyi.
- S'ha d'informar la persona agredida que pot rebre assistència mèdica d'urgència i també que pot denunciar els fets ocorreguts.
- El responsable de l'atenció a les persones afectades per les violències sexuals ha de trucar al telèfon 112 per sol·licitar els serveis policials i, si s'escau, els serveis mèdics corresponents. El responsable ha de recollir el màxim d'informació possible de la persona agredida per traspassar-la al cos de policia que es desplaçarà al lloc dels fets.

La Policia de Catalunya actuarà d'acord amb els seus Protocols operatius aplicables als fets constitutius de delictes que, en els casos de les persones majors d'edat, tenen en compte la voluntat de la persona agredida de denunciar o no els fets ocorreguts.

Els cossos policials actuaran d'acord amb la legislació vigent i la normativa interna competent en matèria de menors.

- Si no vol ser atesa pels serveis mèdics d'urgència, se li ha d'explicar que té l'opció de rebre suport emocional i mèdic ordinari i de quin és el centre hospitalari de referència.
- Si, atenent les circumstàncies del cas concret, la persona agredida no pot ser informada ni decidir adequadament, s'ha d'avisar els serveis mèdics perquè l'assisteixin.

Se li ha de donar informació per escrit sobre els recursos de la xarxa especialitzada de violència que correspongui al seu municipi o, com a mínim, de la Línia d'atenció contra la violència masclista de l'Institut Català de les Dones, amb el telèfon 900 900 120.

B. Si ha estat víctima d'una infracció administrativa d'assetjament sexual prevista en aquest Protocol:

- S'ha d'avisar la persona responsable dins l'establiment de l'atenció a la persona agredida i s'ha d'acompanyar la víctima a l'espai habilitat per a aquests casos.
- S'ha de demanar a la persona agredida si té alguna persona de confiança a l'espai perquè l'acompanyi.
- Si la conducta constitutiva d'assetjament compleix els requisits esmentats a la pàgina 33 d'aquest Protocol, els professionals de la seguretat que corresponguin han de fer la corresponent denúncia administrativa. Si no hi ha un vigilant de seguretat que pugui fer la denúncia, caldrà trucar al 112 perquè els membres de la Policia de Catalunya competents

facin la denúncia esmentada. Si la víctima és menor d'edat caldrà incloure a l'acta de denúncia les dades de contacte del seu tutor o representant legal i fer les gestions per comunicar-li la interposició de la denúncia, en el moment que es consideri escaient i sempre abans que la denúncia sigui tramesa a l'òrgan sancionador corresponent. Així mateix, s'avisarà el tutor o representat legal de la persona menor d'edat si les circumstàncies de vulnerabilitat ho fan necessari.

- Si no es donen els requisits esmentats a la pàgina 33 del Protocol per poder fer la denúncia i la persona agredida vol abandonar el local o establiment, s'ha d'intentar que marxi acompanyada per una persona de la seva confiança. Si vol romandre en el local se li ha d'oferir un espai segur a la sala on es pugui sentir còmoda i segura, sens perjudici de les actuacions que es portin a terme amb el presumpte agressor d'acord amb aquest Protocol.
- Si la persona assetjada està afectada per un elevat consum d'alcohol o altres substàncies, se li ha d'oferir un espai segur on pugui romandre tranquil·lament fins que es recuperi o la possibilitat que pugui marxar en condicions de seguretat.
- Se li ha de donar informació per escrit sobre els recursos de la xarxa especialitzada de violència que correspongui al seu municipi o, com a mínim, de la Línia d'atenció contra la violència masclista de l'Institut Català de les Dones, amb el telèfon 900 900 120.

5.1.3. Actuació davant el presumpte agressor

A. Si es tracta d'un establiment o local que no disposa de personal de seguretat:

- **Si els fets són constitutius de delicte**, s'han de posar en coneixement de la **Policia de Catalunya** mitjançant el **telèfon 112**. La Policia de Catalunya actuarà d'acord amb els seus Protocols operatius aplicables als fets constitutius de delicte, que en els casos de les persones majors d'edat tenen en compte la voluntat de la persona agredida de denunciar o no els fets ocorreguts.

Si la persona presumptament responsable és menor d'edat, els cossos policials actuaran d'acord amb la legislació vigent i la normativa interna competent en matèria de menors.

La prioritat és l'atenció de la víctima i les seves necessitats.

- **Si els fets són constitutius d'una infracció administrativa d'assetjament sexual inclosa en aquest Protocol i, a més, es donen els requisits esmentats a la pàgina 33** d'aquest document, entre els quals figura la voluntat de la víctima de denunciar administrativament el presumpte agressor, s'ha d'avisar els membres de la Policia de Catalunya, mitjançant el telèfon 112, per efectuar la denúncia corresponent.

Si la persona presumptament responsable és menor d'edat, caldrà incloure a l'acta de denúncia les dades de contacte del seu tutor o representant legal i fer les gestions per comunicar-li la interposició de la denúncia, en el moment que es consideri escaient i sempre abans que la denúncia sigui tramesa a l'òrgan sancionador corresponent.

- **Si els fets són constitutius d'una infracció administrativa d'assetjament sexual inclosa en aquest Protocol però no es donen els requisits esmentats a la pàgina 33, s'ha de requerir al presumpte agressor dels fets que cessi en el seu comportament i se li ha de requerir que abandoni el local de manera voluntària. En cas que no ho faci, el responsable o titular del local el pot expulsar de conformitat amb el que preveu l'article 52 del Decret 112/2010, de 31 d'agost, pel qual s'aprova el Reglament d'espectacles públics i activitats recreatives, o, si cal, s'ha d'avisar la policia per a la seva expulsió forçosa.**

B. Si es tracta d'un establiment o local que disposa de personal de seguretat:

Aquests professionals han d'actuar de conformitat amb el que indiquen la pàgina 33 i següents d'aquest Protocol.

5.2. Entorns d'oci públic

5.2.1. Accions preventives que ha de fer l'organitzador de l'activitat d'oci públic

A. Formació del personal:

- Les diferents categories del personal que organitza, promou, presta els seus serveis o participa en el desenvolupament de les activitats d'oci ha de rebre formació específica en l'àmbit de les violències sexuals (incloent-hi la perspectiva de gènere i LGTBI) i en l'aplicació d'aquest Protocol per poder prevenir possibles situacions de violència sexual, així com per intervenir de la manera més adequada possible en el cas que es produeixi una situació d'aquest tipus.
- S'han d'adoptar les mesures adients per garantir que el personal tècnic municipal que participa en l'organització de les activitats d'oci o de festa rep aquesta formació, així com que també arriba als càrrecs electes municipals implicats en l'organització d'aquest tipus d'esdeveniments.

B. Campanyes d'informació i sensibilització adreçades a la ciutadania:

- S'ha de donar a conèixer a la ciutadania l'existència i l'aplicació d'aquest Protocol.
- S'han de fer campanyes adreçades a tota la població, amb la finalitat d'implicar a tota la ciutadania en general, posant especial relleu en els homes i els joves, i s'han de focalitzar

els seus continguts en les causes subjacents en les violències sexuals com a violències masclistes.

- S'ha de mostrar visiblement en els espais d'oci que no es toleraran actituds de violència masclista o sexual mitjançant, entre altres possibles instruments, cartells molt visibles, projeccions a les façanes amb lemes, falques publicitàries en concerts o altres esdeveniments, samarretes amb lemes de les campanyes, etc. A més, s'ha d'informar de l'existència, ubicació i funcions dels punts d'informació i atenció a les persones afectades.
- S'han d'intentar involucrar els col·lectius culturals del municipi en la realització i difusió d'aquestes campanyes.

C. Mesures de prevenció situacional:

- Els titulars, organitzadors o promotors de les activitats d'oci han d'analitzar els diferents espais de les seves instal·lacions, així com els espais públics que conformen l'entorn de l'activitat, per identificar possibles zones de risc que puguin propiciar la comissió de violències sexuals, ja sigui perquè es tracta de zones apartades, amb poca visibilitat, amb condicions de manca d'il·luminació, o que dificulten poder demanar ajuda en cas de patir algun fet, etc. Aquesta anàlisi seria convenient fer-la amb el suport o l'assessorament del seu personal de seguretat.
- En la mesura que sigui possible, s'hauran d'adoptar mesures compensatòries dels riscos detectats, ja sigui reforçant la il·luminació, fent verificacions en aquestes zones, instal·lant mecanismes d'alarma, etc., en funció de les característiques dels llocs i dels riscos detectats.
- El personal de seguretat haurà de preveure que durant la prestació dels serveis es duguin a terme controls específics d'aquestes zones detectades.
- La resta de personal de l'establiment ha de conèixer els riscos relacionats amb aquests espais per tal que puguin estar atents a possibles incidents.

D. Punts d'informació i atenció a les persones agredides:

- Els punts d'informació i atenció a les persones afectades han de ser el punt de referència en l'activitat d'oci en l'àmbit de la violència masclista i de violències sexuals. Aquests punts d'informació representaran l'organitzador de l'esdeveniment en aquesta matèria i, per tant, poden activar, entre altres persones, aquest Protocol quan sigui procedent.
- L'organitzador ha d'establir punts d'informació i atenció a les persones afectades per les violències sexuals, els quals hauran d'estar distribuïts per llocs estratègics dels espais

d'oci, ben indicats, visibles, accessibles per a persones amb discapacitats i amb un espai reservat, tranquil i confortable per acollir i atendre adequadament les persones agredides o assetjades. Si l'activitat dura més d'un dia, els punts d'informació hauran d'estar en els mateixos llocs durant els diferents dies.

- S'ha de garantir, en la mesura de les possibilitats, que tant aquests punts d'informació i atenció com la resta de serveis de seguretat i prevenció, i el punt sanitari, estiguin propers per si cal prestar serveis de manera coordinada o conjunta.
- És recomanable que al punt d'informació i atenció hi hagi entre 2 i 3 persones, que haurien de tenir diferents perfils professionals amb titulacions en psicologia, pedagogia, treball social, educació social, criminologia o similars, i als quals s'ha de garantir la formació i sensibilització en matèria de gènere i violència masclista. En els casos en què l'organització de l'esdeveniment ho consideri oportú, també hi poden participar persones voluntàries, que també hauran d'estar formades i sensibilitzades en matèria de gènere, violències masclistes i violències sexuals per donar suport al personal del punt d'informació i atenció a les persones afectades, i que hauran de disposar d'una assegurança de voluntariat.
- Aquesta tasca del punt d'informació i atenció es pot complementar, si és necessari, amb parelles d'agents itinerants amb funcions similars a les del personal del punt que, a més, han de fer tasques de prevenció i de detecció de possibles conductes o situacions de risc en els espais que s'indiquin i, si és necessari, tasques d'acompanyament a les persones afectades.
- Les persones del punt d'informació i atenció i, si s'escau, els agents itinerants, han d'actuar amb calma i assertivitat, mantenir la confidencialitat, fer saber a la persona agredida que es respectarà sempre la seva voluntat de denunciar o no els fets i que la prioritat és atendre les seves necessitats, oferir-li una escolta activa i sense judicis de valor i li han de donar el suport emocional i físic adient.
- Hauran de disposar de material per escrit sobre els recursos de la xarxa especialitzada de violència que correspongui al seu municipi o, com a mínim, de la Línia d'atenció contra la violència masclista de l'Institut Català de les Dones, amb el telèfon 900 900 120.

E. Participació i coordinació en les reunions:

- En les **reunions preparatòries i prèvies** a la celebració de la festa o activitat d'oci caldrà que intervinguin tots els actors participants en la seva organització i, més concretament, hauran d'intervenir-hi tant els professionals de la seguretat pública i privada als quals fa referència aquest Protocol com les persones responsables dels punts d'informació i atenció a les persones afectades abans esmentades.

- Els responsables dels punts d'informació i atenció a les persones afectades hauran de disposar del número de **telèfon del responsable policial** que correspongui per garantir una coordinació adequada davant possibles situacions de violència sexual.
- S'ha de procurar organitzar també **reunions conjuntes** amb posterioritat a l'esdeveniment amb l'objectiu de valorar el funcionament del Protocol, les intervencions i els serveis fets, analitzar les agressions detectades i compartir qualsevol informació que es consideri oportuna.

5.2.2. Instruccions d'atenció a la persona agredida

A. Si ha estat víctima d'un delictes contra la llibertat sexual i indemnitat sexual:

- S'ha d'atendre la víctima com més aviat millor i se n'ha de garantir la seguretat.
- S'ha d'avisar la persona responsable de l'atenció a les persones afectades i s'ha d'acompanyar la víctima a l'espai habilitat per a aquests casos.
- S'ha de demanar a la persona agredida si té alguna persona de confiança a l'espai perquè l'acompanyi.
- S'ha d'informar la persona agredida que pot rebre assistència mèdica d'urgència i també que pot denunciar els fets ocorreguts.
- El responsable de l'atenció a les persones afectades per les violències sexuals ha de trucar al telèfon 112 per sol·licitar els serveis policials i, si s'escau, els serveis mèdics corresponents. El responsable ha de recollir el màxim d'informació possible de la persona agredida per traspassar-la al cos de policia que es desplaçarà al lloc dels fets.

La Policia de Catalunya actuarà d'acord amb els seus Protocols operatius aplicables als fets constitutius de delictes que, en els casos de les persones majors d'edat, tenen en compte la voluntat de la persona agredida de denunciar o no els fets ocorreguts.

Si la persona agredida és menor d'edat, els cossos policials actuaran d'acord amb la legislació vigent i la normativa interna competent en matèria de menors.

- Si no vol ser atesa pels serveis mèdics d'urgència, se li ha d'explicar que té l'opció de rebre suport emocional i mèdic ordinaris i se l'ha d'informar de quin és l'hospital de referència.
- Si, atenent les circumstàncies del cas concret, la víctima no pot ser informada ni decidir adequadament, s'ha d'avisar els serveis mèdics perquè l'assisteixin.

- Se li ha de donar informació per escrit sobre els recursos de la xarxa especialitzada de violència que correspongui al seu municipi o, com a mínim, de la Línia d'atenció contra la violència masclista de l'Institut Català de les Dones, amb el telèfon 900 900 120.

B. Si ha estat víctima d'una infracció administrativa d'assetjament sexual prevista en aquest Protocol:

- S'ha d'avisar la persona responsable de l'atenció a la persona agredida i, si la víctima ho vol, se l'ha d'acompanyar a l'espai habilitat per a aquests casos.
- S'ha de demanar a la persona agredida si té alguna persona de confiança a l'espai perquè l'acompanyi.
- Si la conducta constitutiva d'assetjament compleix els requisits esmentats a la pàgina 33 d'aquest Protocol, s'ha de fer la corresponent denúncia administrativa per part dels professionals de la seguretat que correspongui. Si no hi ha un vigilant de seguretat que pugui efectuar la denúncia, s'ha d'avisar els membres de la Policia de Catalunya competents perquè, mitjançant l'avis al telèfon 112, facin la denúncia esmentada. Si la persona agredida és menor d'edat, caldrà incloure a l'acta de denúncia les dades de contacte del seu tutor o representant legal i fer les gestions per comunicar-li la interposició de la denúncia, en el moment que es consideri escaient i sempre abans que la denúncia sigui tramesa a l'òrgan sancionador corresponent. Així mateix, s'ha d'avisar el tutor o representant legal de la persona menor d'edat si les circumstàncies de vulnerabilitat ho fan necessari.
- Si no es donen els requisits esmentats a la pàgina 33 del Protocol per poder fer la denúncia i la víctima vol abandonar el lloc, s'ha d'intentar que marxi acompanyada per un amic o amiga. Si vol romandre a l'espai, se li ha d'oferir un lloc segur on es pugui sentir còmoda i segura.
- Si la persona assetjada està afectada per un elevat consum d'alcohol o altres substàncies, se li ha d'oferir un lloc segur on pugui romandre tranquil·lament fins que es recuperi o la possibilitat de marxar en condicions de seguretat.
- Se li ha de donar informació per escrit sobre els recursos de la xarxa especialitzada de violència que correspongui al seu municipi o, com a mínim, de la Línia d'atenció contra la violència masclista de l'Institut Català de les Dones, amb el telèfon 900 900 120.

5.2.3. Actuació davant el presumpte agressor

A. Si es tracta d'una activitat que no disposa de personal de seguretat:

- **Si els fets són constitutius de delicte**, s'han de posar en coneixement de la Policia de Catalunya mitjançant el telèfon 112. La Policia de Catalunya actuarà d'acord amb els seus Protocols operatius aplicables als fets constitutius de delicte, que en els casos de les persones majors d'edat tenen sempre en compte la voluntat de la persona agredida de denunciar o no els fets ocorreguts.

Si la persona presumptament responsable és menor d'edat, els cossos policials actuaran d'acord amb la legislació vigent i la normativa interna competent en matèria de menors.

La prioritat és l'atenció de la víctima i les seves necessitats.

- **Si els fets són constitutius d'una infracció administrativa d'assetjament sexual inclosa en aquest Protocol i, a més, es donen els requisits** esmentats a la pàgina 33 d'aquest document, entre els quals figura la voluntat de la persona agredida de denunciar administrativament el presumpte agressor, s'ha d'avisar els membres de la Policia de Catalunya, mitjançant el telèfon 112, per procedir a efectuar la denúncia corresponent.

Si la persona presumptament responsable és menor d'edat, caldrà incloure a l'acta de denúncia les dades de contacte del seu tutor o representant legal i fer les gestions per comunicar-li la interposició de la denúncia, en el moment que es consideri escaient i sempre abans que la denúncia sigui tramesa a l'òrgan sancionador corresponent.

- **Si els fets són constitutius d'una infracció administrativa d'assetjament sexual inclosa en aquest Protocol però no es donen els requisits** esmentats a la pàgina 33, s'ha de requerir al presumpte agressor dels fets que cessi en el seu comportament i se li ha de requerir que abandoni el lloc de manera voluntària. En cas que no ho faci, el responsable de l'activitat el pot expulsar de conformitat amb el que preveu la normativa d'espectacles i activitats recreatives i, si cal, ha d'avisar la policia per a la seva expulsió forçosa.

B. Si es tracta d'una activitat que disposa de personal de seguretat privada:

Aquests professionals han d'actuar de conformitat amb el que indiquen la pàgina 34 i següents d'aquest Protocol.

6. Protocol aplicable als professionals de la seguretat

Cadascun dels professionals de la seguretat esmentats a l'apartat 2.7 (controladors d'accés, vigilants de seguretat i els diversos cossos policials) tenen unes funcions i competències diferenciades en els espais d'oci. Aquest Protocol especifica quines són les tasques que ha de fer cadascun davant de diverses situacions. Però més enllà de les diferències específiques, hi ha alguns elements en comú que vertebreren les seves actuacions, tant preventives com reactives.

Pel que fa a les **tasques preventives**, es distingeixen dos moments diferents: d'una banda, les accions d'organització, preparació i planificació de l'esdeveniment o l'activitat d'oci en les quals hi ha, entre d'altres, la detecció d'espais de vulnerabilitat o la realització d'activitats informatives i divulgatives del Protocol; d'altra banda, les accions de prevenció un cop començat l'esdeveniment, en relació amb aquelles persones que tinguin conductes o actituds que facin pensar que poden arribar a cometre alguna infracció penal o administrativa (però que encara no s'hagi comès). En aquests casos les accions consisteixen, entre d'altres, a fer un seguiment visual d'aquestes persones, advertir-les de possibles infraccions en cas que la seva conducta traspassi determinats límits o impedir-los l'accés al lloc on es fa l'activitat d'oci.

Quant a les **tasques reactives**, un cop s'està cometent o s'ha comès una presumpta infracció, tant penal com administrativa, les dues accions principals són **impedir la continuació de la conducta i activar el Protocol pel que fa a la protecció de la víctima**. En els següents apartats s'explica amb més detall cadascuna d'aquestes accions, a més de les altres que corresponguin a cada professional.

En el cas d'actuació davant d'una situació que pugui arribar a considerar-se delictiva, les pautes d'actuació dels efectius policials es troben documentades en Protocols interns de cada cos. Per tant, aquest Protocol es limita a fer remissió a aquestes pautes operatives internes. Sí que, en canvi, s'hi descriuen les actuacions que ha de fer el personal de seguretat privada i de control d'accés davant de supòsits d'infraccions penals.

Es posa un èmfasi especial en les actuacions davant de possibles infraccions administratives ja que és un àmbit d'actuació afectat per dues normes. La primera és la infracció administrativa de l'article 37.5 de la Llei orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de la seguretat ciutadana, que estableix com a infracció lleu "la realització o incitació a la realització d'actes que atemptin contra la llibertat i indemnitat sexual, o executar actes d'exhibició obscena quan no constitueixi infracció penal". Malgrat que aquesta infracció ja té més de dos anys de vigència, la seva utilització és encara residual, i mitjançant aquest Protocol es donen criteris interpretatius per a la seva aplicació. La segona norma, pendent de l'aprovació del Parlament de Catalunya, és la proposta de modificació de la Llei 11/2009, del 6 de juliol, de regulació administrativa dels espectacles públics i

les activitats recreatives, que incorpora a l'article 48 una infracció en els casos de "la realització o incitació a la realització d'actes que atemptin contra la llibertat i indemnitat sexuals quan no constitueixin infracció penal".

La redacció d'aquests dos articles fa difícil concretar a quines accions s'hi podrien aplicar, i més tenint en compte que tenen el límit de les conductes delictives, una frontera que seguirà definint la jurisprudència. Per aquest motiu, en aquest Protocol es concreten algunes conductes que es consideren incloses en aquestes infraccions administratives, sempre amb el benentès que es tracta d'una llista a tall d'exemple i no una llista tancada de supòsits.

Conductes que es poden considerar infracció administrativa

- **Exhibicionisme obscè davant de persones adultes, sempre que no siguin persones amb discapacitat i necessitades d'atenció especial.** Aquest és, fins al moment d'aprovar aquest Protocol, el cas més habitual entre les conductes que ja s'han denunciat per infracció de la Llei orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de la seguretat ciutadana. Resulta fàcil d'identificar per analogia amb l'exhibicionisme davant menors, amb l'afegit que davant persones adultes és necessari que hi hagi algun component que doti d'obscenitat l'acte, per tal de diferenciar-lo d'actes de nudisme.
- **Masturbació en espais públics o oberts davant de persones adultes, sempre que no siguin persones amb discapacitat i necessitades d'atenció especial.** Cal entendre en aquest supòsit *espai públic* com un espai de lliure accés a tothom. S'utilitza el concepte d'*espai públic* en un sentit ampli.
- **Injúria sexual.** Per a aquesta conducta es pren com a referència la Llei francesa núm. 2018-703, de 3 d'agost, per reforçar la lluita contra les violències sexuals i sexistes, que les defineix com les manifestacions verbals que ofenen la dignitat de les dones i que siguin degradants o humiliants o creïn una situació intimidatòria, hostil o ofensiva.
- **Seguiment obscè.** Consisteix a seguir una persona o un grup de persones, de manera puntual, realitzant conductes de caire sexual i obscenes.
- **Captar imatges de parts íntimes.** A Catalunya se n'ha denunciat algun cas, i a Anglaterra i Gal·les s'ha aprovat una llei, Voyeurism (Offences) Act 2019, per incloure l'anomenat *upskirting*, fer fotos sota les faldilles de les dones, com a infracció penal.
- **Acorralament amb finalitat sexual.** Quan una persona o un grup de persones bloquegen o intenten limitar el moviment d'una altra amb finalitat sexual, sempre que aquesta conducta no arribi a ser delictiva.

- **Altres conductes que impliquin vexació sexual.** Implicaria fer passar una persona per una situació humiliant o vergonyosa com a conseqüència d'una conducta de tipus sexual.

Requisits per interposar denúncia per infracció administrativa

Quan els efectius dels cossos de seguretat denunciïn alguna infracció administrativa que han presenciada, el marc legal vigent els atorga el principi de veracitat, de manera que la seva declaració és considerada un element probatori que permet la instrucció del procediment administratiu. Ara bé, per l'objecte d'aquest Protocol i atès el tipus de conductes descrites anteriorment, és possible que no totes les denúncies que es presentin siguin de fets observats directament per la policia. Per aquest motiu, s'estableixen uns requisits per poder formular la denúncia, de manera que es garanteixi l'existència d'un indici racional de prova de càrrec suficient per desvirtuar la presumpció d'innocència. En qualsevol cas, és necessari:

- Que la **víctima estigui identificada i vulgui denunciar.**
- Que el **presumpte autor estigui identificat o sigui identificable.**

Si es donen aquests requisits, es pot formular la denúncia administrativa, i han de ser els efectius de la policia o els vigilants de seguretat els qui redactin la denúncia.

A més, si els efectius policials **no han observat de manera directa** la infracció denunciada, o si qui recull la denúncia són els vigilants de seguretat, és especialment rellevant però no indispensable:

- Que hi hagi un **testimoni "qualificat"**, com ara vigilants de seguretat, controladors d'accés, treballadors o persones contractades per l'organitzador de l'activitat (per exemple personal del punt lila) o altres clients que puguin tenir la consideració de tercers imparcials.
- Que hi hagi **imatges enregistrades** relatives als fets, captades per l'establiment o per qualsevol assistent.

6.1. Controladors d'accés

El Reglament d'espectacles públics i activitats recreatives (aprovat pel Decret 112/2010, de 31 d'agost), regula la figura del controlador d'accés, i estableix les condicions per tenir aquesta habilitació. Les funcions dels controladors són les que estableix l'article 60 del Reglament, que els fa responsables de l'exercici del dret d'admissió als establiments, espectacles o activitats on prestin serveis. Això implica que la seva tasca es desenvolupa a les portes o els accessos dels espais, des dels quals tenen una visió privilegiada per observar els comportaments de les persones que volen accedir als espais d'oci, i l'entorn més proper a aquests espais.

En aquest sentit, des del seu lloc de treball a la porta o accés poden observar, relacionades amb aquest Protocol, tant circumstàncies constitutives de delictes contra la llibertat sexual com assetjaments sexuals constitutius d'infracció administrativa.

En funció de l'aforament i de l'espectacle o activitat, els controladors fan la seva feina sols o en col·laboració amb vigilants de seguretat. **A continuació s'exposen les actuacions del personal de control d'accés per al cas que no hi hagi vigilants de seguretat**, ja que, si n'hi ha, el pes de l'actuació correspon als vigilants de seguretat (d'acord amb el que s'explicarà més endavant), i els controladors han de seguir fent la seva tasca o han de donar suport a l'actuació dels vigilants.

En el cas que el personal de control d'accés observi o tingui coneixement que a l'accés a l'espai s'està cometent **un delictes contra la llibertat sexual**, ha d'intervenir per evitar que es produeixi o se segueixi produint, tenint en compte que l'actuació ha de ser adequada i proporcionada a les circumstàncies del cas concret. De manera immediata ha de trucar al 112 per avisar la policia que s'està cometent un delictes. En el cas que hi hagi més d'una persona fent les tasques de control d'accés, i en funció de les circumstàncies concretes del fet, pot trucar a la policia un dels controladors mentre el seu company o companys intervenen per evitar o aturar la comissió del fet.

Si el presumpte autor o els presumptes autors del fet intenten accedir a l'establiment, no els hi han de deixar entrar, ja que es considera que han manifestat una actitud violenta i contrària a les condicions generals d'accés a les activitats d'oci.

A més d'aquestes accions, un cop aturada la situació, han d'activar el Protocol respecte a la víctima, d'acord amb el que estableix l'apartat 5 d'aquest document.

En el cas que la conducta observada sigui un **assetjament sexual no constitutiu de delictes** sinó d'*infracció administrativa*, també es considera que l'actitud d'aquesta persona és violenta (per la violència sexual manifestada en l'assetjament) i, en conseqüència, s'ha d'impedir l'accés del presumpte autor o dels presumptes autors a l'establiment. A més, tal com indica la pàgina 33 d'aquest Protocol, en el cas que tant el presumpte autor com la víctima estiguin identificats o siguin identificables, es pot fer una denúncia per infracció administrativa. Si és així, el responsable de l'atenció a les persones afectades per violències sexuals designat per l'espai ha d'avisar la policia per fer la denúncia. Com en el cas anterior, tan aviat com sigui possible, s'activarà el Protocol respecte a la víctima.

En alguns casos, el personal de control d'accés també pot observar conductes o actituds que no arribin a ser considerades *infraccions*, però que denotin que les persones que les manifesten poden arribar a ser potencials víctimes o autors. En aquest cas, dins del seu àmbit d'actuació poden fer una **tasca preventiva** adreçant-se a aquestes persones. En aquest sentit, poden informar les potencials víctimes que l'espai està adherit al Protocol, comunicar-los quins són els

espais segurs o les persones de referència si es troben en una situació d'assetjament o, si marxen de l'establiment, procurar que ho facin amb alguna persona de confiança i amb la màxima seguretat possible. Per una altra part, respecte dels potencials autors, els han de requerir perquè canviïn el seu comportament, i comunicar-los que en aquell espai no es toleren les conductes que atempten contra la llibertat sexual i que aquests comportaments poden implicar l'expulsió del local, sancions administratives o, en els casos més greus, infraccions penals.

Com s'ha avançat anteriorment, les funcions del **controlador d'accés** s'exerceixen a la porta de l'establiment. No obstant això, en el cas que siguin avisats que a l'interior de l'establiment s'està cometent un delicte contra la llibertat sexual, el personal de control d'accés ha d'intervenir per aturar la comissió del fet (de la mateixa manera que s'ha previst per al cas que el fet passi a l'exterior del local). Si el responsable de l'activitat o el personal de sala no ho han fet, també han de trucar a la policia i activar el Protocol respecte a la víctima.

En el cas que la conducta comesa a l'interior de l'establiment hagi estat un assetjament que es consideri que pot constituir infracció administrativa, el titular, l'organitzador o el responsable de l'establiment o l'activitat pot expulsar el presumpte autor o, si cal, requerir la policia per a la seva expulsió forçosa. De la mateixa manera que si la conducta passa a l'entrada de l'espai d'oci, en el cas que es donin els requisits explicats anteriorment el responsable del local o l'activitat ha d'avisar la policia per tal que faci la denúncia, i si el responsable de l'activitat o el personal de sala no ho han fet, el personal de control d'accés ha d'activar el Protocol respecte a la víctima.

6.2. Vigilants de seguretat

A més dels controladors d'accés, ja sigui per l'obligació legal que estableixen els articles 119 i 143 del Reglament d'espectacles públics i activitats recreatives, ja sigui per voluntat pròpia de l'organitzador, en els espais d'oci també poden haver-hi vigilants de seguretat que formin part de la seguretat d'aquests esdeveniments. Tenen les seves funcions definides a la Llei 5/2014, de 4 d'abril, de seguretat privada.

En l'àmbit **preventiu**, quan tinguin indicis raonables que alguna persona té la intenció de cometre un delicte o una infracció administrativa contra la llibertat sexual, han d'observar la persona sospitosa, sense envair la seva intimitat, atès que en aquell moment encara no s'ha consumat cap infracció. En cas que ho considerin oportú, s'hi poden adreçar per informar-la que, en el cas de seguir amb la seva conducta, podria arribar a incórrer en una infracció administrativa o penal, i poden requerir a aquesta persona que cessi en la seva actitud o comportament. Com a última mesura, finalment, poden impedir-li l'entrada a l'espai d'oci (en el cas que els fets passin a l'exterior) o convidar-la a abandonar aquest espai (en el cas que la conducta s'hagi manifestat a

l'interior). A més d'aquestes actuacions davant el presumpte agressor, s'han de portar a terme les accions mínimes per protegir la víctima, d'acord amb aquest Protocol.

Si la conducta del presumpte agressor és constitutiva d'una **infracció, penal o administrativa**, l'acció dels vigilants de seguretat ha de **ser reactiva**.

En el cas que la **infracció** sigui **penal**, s'ha de valorar la detenció de l'agressor quan es compleixin els requisits de la detenció,⁹ amb l'objectiu d'evitar que es produeixi o es continui produint el delicte. L'actuació del vigilant de seguretat ha de ser adequada i proporcionada a les circumstàncies de cada cas concret.

Cal donar avís a la policia, trucant al 112, tan aviat com sigui possible, en el primer moment si hi ha més d'un vigilant i algun d'ells no participa directament en la detenció, o un cop detingut el presumpte autor dels fets i controlada la situació. De la mateixa manera que el personal de control d'accés, també han d'activar el Protocol respecte a la víctima, en el cas que altres treballadors o el responsable de l'establiment no ho hagin fet.

Si la víctima o el presumpte agressor són menors d'edat, els vigilants de seguretat actuaran d'acord amb la legislació vigent i els criteris d'actuació corresponents en àmbit de menors.

En el cas que la conducta sigui un **assetjament dels considerats infracció administrativa** la primera tasca a realitzar és la d'intentar identificar les persones intervinents, presumpte agressor i víctima. Quan totes les parts vulguin identificar-se, **el vigilant denunciarà la infracció**. Si la víctima vol denunciar però el presumpte agressor no accepta identificar-se davant del vigilant de seguretat, aquest haurà de trucar la policia per tal de poder presentar la denúncia. En qualsevol d'aquests casos, si altres professionals de l'espai no ho han fet ja, activarà el Protocol respecte de la víctima.

Si la víctima o el presumpte agressor són menors d'edat, cal incloure a l'acta de denúncia les dades del seu tutor o representant legal.

Ara bé, **en algunes ocasions**, principalment quan la víctima no pot o no vol denunciar ni ser identificada, d'acord amb aquest Protocol, **la infracció administrativa no podrà ser denunciada**, atès que no concorren els requisits necessaris. No obstant això, amb l'objectiu de garantir que l'activitat es pugui seguir desenvolupant amb seguretat, el vigilant ha d'ordenar l'expulsió del presumpte agressor. Si la persona no vol marxar per voluntat pròpia, el vigilant ha d'avisar la policia per tal que l'obliguin a sortir de l'espai d'oci. Per una altra part, el vigilant també s'assegurarà que s'ha activat el Protocol respecte a la víctima.

En el cas d'infraccions en què el vigilant hagi estat testimoni o hagi presenciat directament els fets, pot denunciar.

⁹ Article 490 de la Llei d'enjudiciament criminal.

6.3. Policia de Catalunya

Les actuacions dels agents de cossos policials en l'àmbit de les violències sexuals poden ser, com per a la resta d'actors, tant preventives com reactives. Ara bé, així com en el cas dels altres actors les actuacions reactives resten limitades, en el cas de la policia són les actuacions preventives en els espais d'oci privat les que queden més limitades, atès que la presència policial a l'interior d'aquests espais mentre es desenvolupen les activitats recreatives s'acostuma a donar a requeriment. Per contra, en determinats esdeveniments d'oci en espais públics la presència policial sí que està planificada d'ofici.

Aquests condicionants motiven que la proposta d'actuacions d'efectius policials davant conductes constitutives de violències sexuals en el marc del Protocol es presentin en dos formats diferents. Unes indicacions més genèriques amb uns supòsits en els quals es podrien portar a terme per a la prevenció d'aquestes conductes en espais d'oci privat, i unes altres més concretes i parametritzades per a la prevenció en espais d'oci públic i els entorns d'oci, i per a la reacció tant en entorns d'oci privat com en entorns d'oci públic.

Pel que fa a la prevenció en espais d'oci privat, s'han considerat algunes actuacions genèriques que es poden realitzar en situacions o contextos diversos, entre d'altres, quan es duguin a terme actuacions policials per altres motius en establiments dedicats a l'oci privat (inspeccions, requeriments, etc.), quan es facin trobades o reunions amb responsables o propietaris d'aquests establiments, o en xerrades amb grups o col·lectius de persones que puguin assistir als establiments d'oci privats.

Actuacions preventives respecte als espais d'oci privat

- **Donar a conèixer el Protocol als propietaris i responsables d'establiments d'oci privat.** Malgrat que tant el Departament d'Interior com les principals associacions del sector faran accions de difusió del Protocol, de les condicions d'adhesió i del seu funcionament, els efectius policials també han de realitzar un reforç a aquesta campanya de difusió.
- **Identificar espais perillosos en els establiments d'oci privat,** ja sigui de manera presencial als establiments o informant els propietaris de les característiques dels espais que podrien suposar més risc per a víctimes potencials de violències sexuals.
- **Detectar els entorns dels establiments d'oci privat insegurs** on es podrien produir aquestes infraccions, ja que en aquests espais l'actuació policial ja no necessàriament seria a requeriment, sinó que podria ser d'ofici i coneguda a les hores de sortida dels establiments.

- **Informar la ciutadania sobre violències sexuals**, com identificar-les, especialment les considerades menys greus o els casos que suposen infracció administrativa, com actuar i com identificar si els espais on es desenvolupen activitats d'oci estan adherits al Protocol, per tal que puguin demanar-ne l'activació.
- **Incorporar informació sobre violències sexuals a les xerrades als centres escolars**, de manera que es faci una tasca de sensibilització dels menors perquè siguin conscients que aquestes conductes suposen una infracció i en tinguin coneixement en el moment que comencin a accedir als entorns d'oci.

Actuacions preventives respecte a activitats d'oci promogudes o gestionades des de l'àmbit públic

Com s'ha esmentat anteriorment, la participació de la policia en aquells espectacles o activitats d'oci organitzades des de l'àmbit públic és més intensa i no es limita únicament a la presència i la vigilància mentre té lloc l'activitat, sinó que acostuma a començar en la fase de planificació i organització de l'esdeveniment. Així, s'ha considerat oportú diferenciar els tipus d'actuacions preventives en tres moments diferents: abans, durant i després de l'esdeveniment.

- ***Abans de l'esdeveniment:***

- **Tenir en compte aquest Protocol en les reunions de seguretat prèvies**, de manera que es debatin concretament les violències sexuals entre els aspectes a tenir en compte durant els esdeveniments. En el cas que hi hagi prevista la presència de "punts liles" en l'espectacle o activitat, les persones que hagin de prestar aquests serveis també hauran de participar en aquestes reunions de seguretat prèvia i hauran de tenir el telèfon del responsable policial corresponent.
- **Difondre consells de seguretat**, evitant que puguin provocar victimització en les dones.
- **Vetllar perquè l'espai sigui segur**, identificant les zones que podrien suposar més risc per a víctimes potencials de violències sexuals.

- ***Durant l'esdeveniment:***

- **Presència al lloc segons les pautes establertes en el pla de seguretat de l'esdeveniment**, el qual, en funció del tipus d'acte, implicarà presència uniformada o de paisà a l'exterior, als accessos o a l'interior de l'esdeveniment.
- **Observació, control i seguiment de possibles autors**, quan es detectin en les persones conductes o actituds que facin pensar que poden arribar a cometre alguna infracció d'aquest tipus.
- **Observació, detecció i assessorament, d'acord amb altres actors, a possibles víctimes**, especialment quan es detectin situacions de vulnerabilitat.

- **Contacte amb la resta d'actors** participants en el Protocol ("punts liles", responsables dels establiments, etc.) per intercanviar la possible informació sobre incidències o possibles autors o persones vulnerables.

Després de l'esdeveniment:

- **Control de l'entorn dels espais d'oci**, tenint en compte les principals sortides i trajectes fins als mitjans de transport, zones fosques, carrerons sense sortida o altres espais que puguin propiciar la comissió de violències sexuals.
- **Observació i control de possibles autors o víctimes** atenent la conducta o l'estat d'aquestes persones, sempre valorant que en aquest punt es tracta d'una actuació preventiva, atès que encara no s'ha comès cap infracció.

Actuacions reactives davant la comissió d'infraccions relacionades amb les violències sexuals

Quan els efectius policials observin la comissió d'una infracció relacionada amb les violències sexuals, ja sigui penal o administrativa, de la mateixa manera que farien amb qualsevol altre tipus d'infracció observada *in fraganti*, les primeres accions que portaran a terme seran **aturar la conducta infractora** i **identificar les persones** relacionades amb el fet (víctima, possibles autors, testimonis).

En els casos que es tracti d'un **delicte contra la llibertat i indemnitat sexuals**, es detindrà el presumpte autor, si escau. Pel que fa a la víctima, caldrà atendre-la prenent les mesures necessàries per evitar la victimització secundària, amb una actuació que prioritzi la vessant assistencial si s'ha de recollir alguna informació: cal evitar preguntes directes i intentar que el relat sigui espontani. En el cas que la patrulla actuant sigui de policia local, farà les primeres diligències de prevenció necessàries fins a traspassar l'actuació o les diligències a la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra. L'actuació dels efectius de la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra, ja sigui inicial o derivada d'una actuació prèvia d'una policia local, seguirà el procediment operatiu intern.

Els cossos policials, quan la víctima o el presumpte agressor siguin menors d'edat, actuaran d'acord amb la legislació vigent i la normativa interna competent en l'àmbit de menors.

En els casos que es tracti d'una **infracció administrativa d'assetjament sexual prevista en aquest Protocol**, les actuacions seran les següents:

- S'activarà el Protocol pel que fa a les actuacions amb la víctima.
- S'aixecarà acta de denúncia per infracció de la Llei orgànica 4/2015 (o de la Llei 11/2009 si s'aprova la reforma de la Llei d'espectacles que es troba en fase de tramitació), sempre que es donin els requisits previstos en aquest Protocol.

- Si s'escau, s'aixecarà acta per incompliment de les ordenances municipals corresponents.
- Si els fets han passat a l'interior d'un establiment o espai tancat, s'expulsarà el presumpte autor si ho requereixen els responsables.
- Si la persona agredida és menor d'edat, caldrà incloure a l'acta de denúncia les dades de contacte del seu tutor o representant legal i fer les gestions per comunicar-li la interposició de la denúncia, en el moment que es consideri escaient i sempre abans que la denúncia sigui tramesa a l'òrgan sancionador corresponent. Així mateix, s'avisarà el tutor o representat legal de la persona menor d'edat si les circumstàncies de vulnerabilitat ho fan necessari.
- Si la persona presumptament responsable és menor d'edat, caldrà incloure a l'acta de denúncia les dades de contacte del seu tutor o representant legal i fer les gestions per comunicar-li la interposició de la denúncia, en el moment que es consideri escaient i sempre abans que la denúncia sigui tramesa a l'òrgan sancionador corresponent.

7. Formació

La formació de tots els professionals que presten els seus serveis o que desenvolupen les seves tasques en l'àmbit de l'oci, tant si és públic com privat, és un element essencial per poder prevenir i intervenir en situacions de violència sexual.

Per aquesta raó, la **formació és obligatòria** per al personal al servei de les diferents entitats públiques o privades que vulguin adherir-se al Protocol.

Aquesta formació comprèn l'àmbit de la violència masclista i de les violències sexuals i té com a **objectius**:

- sensibilitzar tot el personal
- capacitar en els principals conceptes i casuística
- saber detectar i prevenir possibles casos
- disposar d'eines per intervenir
- saber tant atendre les persones afectades com actuar davant les persones presumptament autores.

Els professionals que han de rebre aquesta **formació** són tant els que presten els seus serveis en el marc de la seguretat com les diferents categories de personal que treballa en les activitats d'oci.

1. **Cossos de seguretat:** han de rebre **formació específica** els professionals de la seguretat inclosos en aquest Protocol:

- Mossos d'Esquadra
- Policia local
- Polícies portuàries
- Vigilants de seguretat privada
- Controladors d'accés
- Vigilants municipals

2. **Personal que organitza, promou, presta els seus serveis en les activitats d'oci i participa en el seu desenvolupament correcte:**

- Personal de sala, guarda-roba i altres serveis dels establiments
- Personal auxiliar de serveis
- Personal dels punts d'informació i atenció de violències sexuals ("punts lila")
- Càrrecs electes, personal tècnic municipal, equips de voluntaris
- Altres categories de personal que participin en aquests espais d'oci

Per poder formar aquests diferents col·lectius, cal desenvolupar accions i metodologies específiques per a cadascun, ateses les característiques, condicions i realitats de cada grup, i les competències concretes de la Generalitat respecte de cada col·lectiu.

Hi ha una part nuclear d'aquesta formació que ha de ser comuna per a tots aquests col·lectius o categories de personal:

- coneixements en l'àmbit de la violència masclista i violències sexuals, les quals s'han d'abordar des de quatre perspectives diferents:
 - teòrica i conceptual
 - de seguretat
 - jurídica
 - psicològica
- contingut i aplicació d'aquest Protocol.

El Departament d'Interior és l'encarregat d'impulsar aquesta formació, en coordinació i col·laboració amb les entitats i organismes que correspongui, especialment l'Institut Català de les Dones.

Atès el caràcter complementari que té aquest Protocol, les entitats o establiments que s'hi vulguin adherir i que acreditin que el seu personal ha rebut formació específica i adequada en matèria de violències sexuals estan exempts del compliment d'aquest requisit d'adhesió.

El Departament d'Interior ha d'elaborar un temari amb el contingut bàsic d'aquesta formació, amb material audiovisual de suport, el qual s'ha de fer arribar a les entitats, organismes o centres que imparteixin aquesta formació.

La formació de la Policia de Catalunya, les policies portuàries, els càrrecs electes i tècnics municipals, i dels formadors dels centres de formació del personal de seguretat privada, s'ha de canalitzar per l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya.

La formació dels controladors d'accés s'ha d'impartir mitjançant els centres de formació d'aquest personal.

El personal de sala, els auxiliars de serveis i la resta de persones vinculades a les activitats d'oci s'han de formar mitjançant els programes de formació que promou el Departament d'Interior.

8. Aplicació del Protocol

El Protocol de seguretat contra les violències sexuals en entorns d'oci pretén ser el punt de partida en l'actuació i coordinació dels diferents professionals de la seguretat que exerceixen les seves funcions a Catalunya, especialment en l'àmbit de les violències sexuals no tipificades al Codi penal.

L'àmbit territorial del Protocol és tot el territori de Catalunya i l'aplicarà la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra. Les policies locals, professionals de la seguretat i entitats l'apliquen a mesura que s'hi van adherint.

El Protocol s'aplica a tots els establiments, persones, organismes o entitats, tant públics com privats, que formalitzin el corresponent conveni d'adhesió amb el Departament d'Interior, el qual ha de recollir els compromisos de totes dues parts.

El Protocol de seguretat contra les violències sexuals en entorns d'oci és un instrument al qual es poden adherir totes les entitats i els organismes interessats, tot i que ja disposin d'un Protocol específic per prevenir i reduir les violències sexuals en entorns d'oci.

Per a l'aplicació del Protocol, s'han de dictar o adaptar, si s'escau, les instruccions operatives concretes per a cadascuna de les corresponents categories dels professionals de la seguretat als quals fa referència aquest Protocol.

9. Complementarietat i coordinació

Aquest Protocol recull, com a objecte principal i com a nova aportació per reduir les violències sexuals a Catalunya, quina ha de ser l'actuació i l'actitud dels professionals de la seguretat davant una situació de violència sexual, tant respecte de la persona agredida o assetjada com respecte del presumpte autor.

Es tracta d'una eina que pot complementar la resta de Protocols que, tant en l'àmbit públic com en el privat, ja existeixen actualment a diferents entitats i municipis de Catalunya en matèria de violència sexual, atès que, aquests Protocols, amb caràcter general, se centren en l'atenció a la persona agredida i no determinen, de manera específica, quan i com han d'intervenir els professionals de la seguretat. És recomanable que els municipis disposin del corresponent Protocol de violència masclista com a instrument marc per a la prevenció d'aquestes violències.

Un dels principis generals d'actuació recollit en aquest Protocol, aplicable a totes les persones i professionals que intervinguin en l'organització i el desenvolupament de les activitats d'oci, és el *principi de coordinació*, que indica que s'ha de vetllar per garantir l'adequada col·laboració entre tots els actors, serveis i institucions implicats en les activitats d'oci.

10. Comunicació

Els aspectes relatius a la comunicació derivada de l'aplicació del Protocol s'han de produir, com a mínim, en dos moments o fases, una de naturalesa preventiva, per donar-lo a conèixer, i una de posterior, una vegada s'hagi produït alguna intervenció amb motiu d'alguna violència sexual. En aquesta matèria es formulen les recomanacions següents:

- a) Amb la finalitat de donar a conèixer el Protocol i sensibilitzar les persones que conflueixen en els espais d'oci, els establiments adherits han de promoure la **difusió del Protocol** i de materials de sensibilització dirigits a la prevenció de les violències sexuals. El Departament d'Interior pot facilitar part d'aquests materials, o plantilles per elaborar-los, però els establiments també poden utilitzar-ne d'altres que siguin idonis per a la finalitat esmentada i per al canal de comunicació o difusió que correspongui, mantenint uns elements mínims que relacionin aquella acció comunicativa amb el Protocol.

b) Una vegada s'hagi produït algun incident relacionat amb la comissió d'alguna violència sexual, les accions de comunicació oficials que facin, a través de les xarxes socials i dels mitjans de comunicació, els organitzadors, tant públics com privats, els cossos de seguretat o els col·lectius professionals implicats directament en l'actuació, han de tenir en compte els factors següents:

- La **coordinació** entre els diferents actors per valorar la pertinència de difondre o no la informació, en funció de les característiques del cas concret, així com els detalls mínims a difondre, a fi d'evitar notícies contradictòries o que el conjunt d'informacions que es publiquin no aportin un excés de detalls que contribueixin a revictimitzar la persona agredida. És recomanable que, a les reunions prèvies d'organització de l'activitat, s'estableixi el mecanisme per a la comunicació de l'incident i la persona responsable de fer-ho.
- Per respectar el **dret a la intimitat i a la dignitat de la persona agredida i la presumpció d'innocència** de l'agressor, no s'ha de posar cap dada que pugui identificar-los.
- Cal utilitzar **conceptes i llenguatge** que facin un tractament igualitari de dones i homes, evitant els estereotips i altres tòpics que banalitzin la violència masclista; que puguin contribuir a justificar o minimitzar l'agressió, o que incorporin recomanacions que comportin limitacions als drets de les dones.
- Cal garantir la **seguretat de les persones** que han portat a terme l'actuació en relació amb el presumpte agressor (en el sentit de no donar dades que en permetin la identificació). Aquesta previsió és especialment important en els casos que l'activitat d'oci dura diversos dies o es porta a terme sistemàticament, de manera que amb posterioritat no es puguin produir afectacions de la seva seguretat.

11. Annexos

ANNEX 1: Actuació de les persones professionals de la seguretat en l'àmbit de les violències sexuals en entorns d'oci

VIOLENCIES SEXUALS

Concepte ampli: comprèn tant les infraccions contra la llibertat i indemnitat sexuals incloses al Codi penal com d'altres de no incloses en aquesta norma.

TIPIFICADES AL CODI PENAL:

- Agressió sexual
- Abús sexual
- Assetjament sexual
- Altres conductes contra la llibertat sexual

NO TIPIFICADES AL CODI PENAL "ASSETJAMENT SEXUAL"

Concepte: art. 5 Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista

L'article 5.Tercer b) defineix l'assetjament sexual com "qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat d'índole sexual que tingui com a objectiu o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una dona o de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest".

ANNEX 2: Resum d'actuacions operatives

- Llei orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de la seguretat ciutadana

Article 37.5: *“la realització o incitació a la realització d’actes que atemptin contra la llibertat i la indemnitat sexual, o l’execució d’actes d’exhibició obscena quan no constitueixi infracció penal.”*

- Llei 11/2009, del 6 de juliol, de regulació administrativa dels espectacles públics i les activitats recreatives¹⁰

Article 48: *“la realització o incitació a la realització d’actes que atemptin contra la llibertat i indemnitat sexuals quan no constitueixin infracció penal.”*

1. Conductes que es consideren incloses en aquestes infraccions (a tall d'exemple, no és una llista tancada):

- Exhibicionisme obscè davant de persones adultes (sempre que no siguin persones amb discapacitat i necessitades d'especial protecció)
- Masturbació en espais públics o oberts al públic davant de persones adultes (sempre que no siguin persones amb discapacitat i necessitades d'especial protecció)
- Injúria sexual¹¹
- Seguiment obscè¹²
- Captar imatges de parts íntimes¹³
- Acorralament amb finalitat sexual
- Altres conductes que impliquin vexació sexual¹⁴

2. Requisits necessaris:¹⁵

- Cal que la víctima vulgui denunciar i donar la seva identitat
- I que el presumpte autor estigui identificat o sigui identificable

SI ES DONEN LES CONDUCTES I ELS REQUISITS ESMENTATS



DENÚNCIA

¹⁰ Aquesta infracció entrarà en vigor una vegada s'aprovi la Llei d'acompanyament de la Llei de pressupostos de la Generalitat, que modifica l'article 48 de la Llei 11/2009.

¹¹ La Llei francesa núm. 2018-703, de 3 d'agost, per reforçar la lluita contra les violències sexuals i sexistes, ho defineix com les manifestacions verbals de tipus sexual que ofenen la dignitat i que siguin degradants o humiliants o creïn una situació intimidatòria, hostil o ofensiva.

¹² Seguir una persona o grup de persones, de manera puntual, realitzant conductes de caire sexual i obscenes.

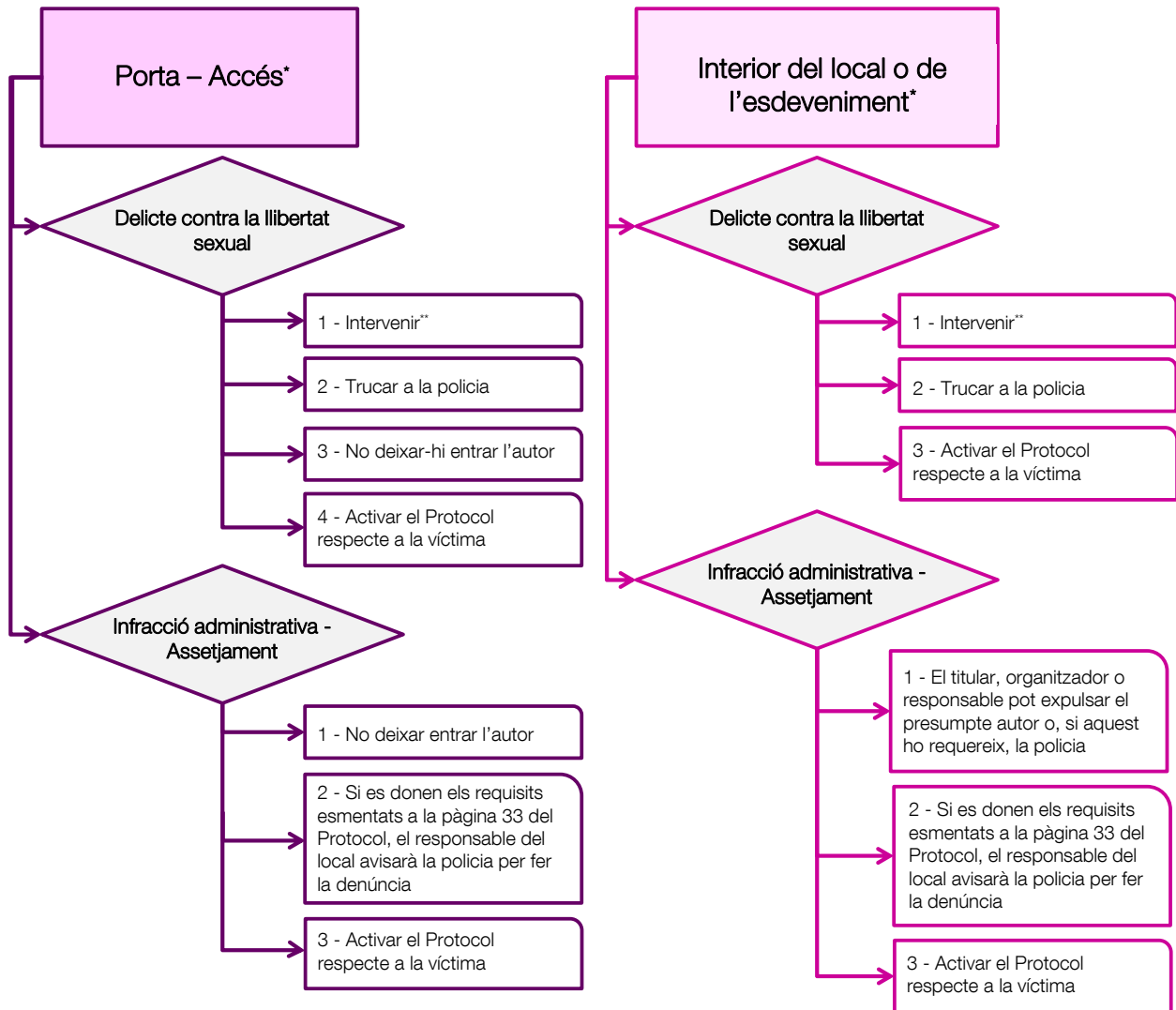
¹³ En aquest sentit, i a títol d'exemple, la Voyeurism (Offences) Act 2019 del Regne Unit, fer fotografies per sota de les faldilles de les dones.

¹⁴ Fer passar una persona per una situació humiliant o vergonyosa com a conseqüència d'una conducta de tipus sexual.

¹⁵ A més, s'hauran de tenir en compte els dos elements probatoris següents: l'existència d'un testimoni qualificat (per exemple un vigilant de seguretat o altres treballadors o persones contractades per l'organitzador de l'activitat), i l'existència d'imatges sobre els fets denunciats.

ANNEX 3: Actuacions del personal de control d'accés

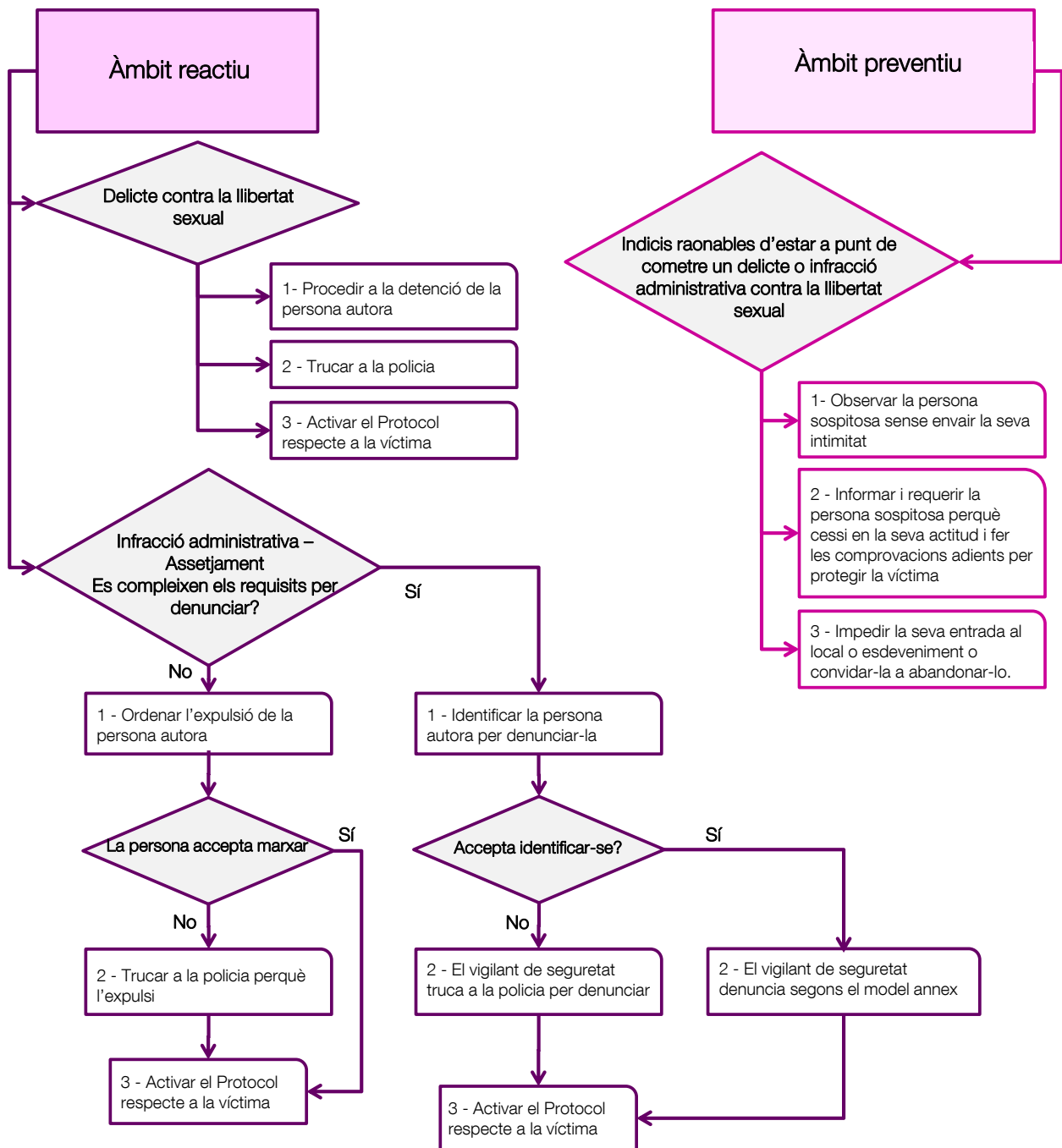
(quan no hi hagi vigilants de seguretat ni membres dels cossos policials i es produeixi una violència sexual)



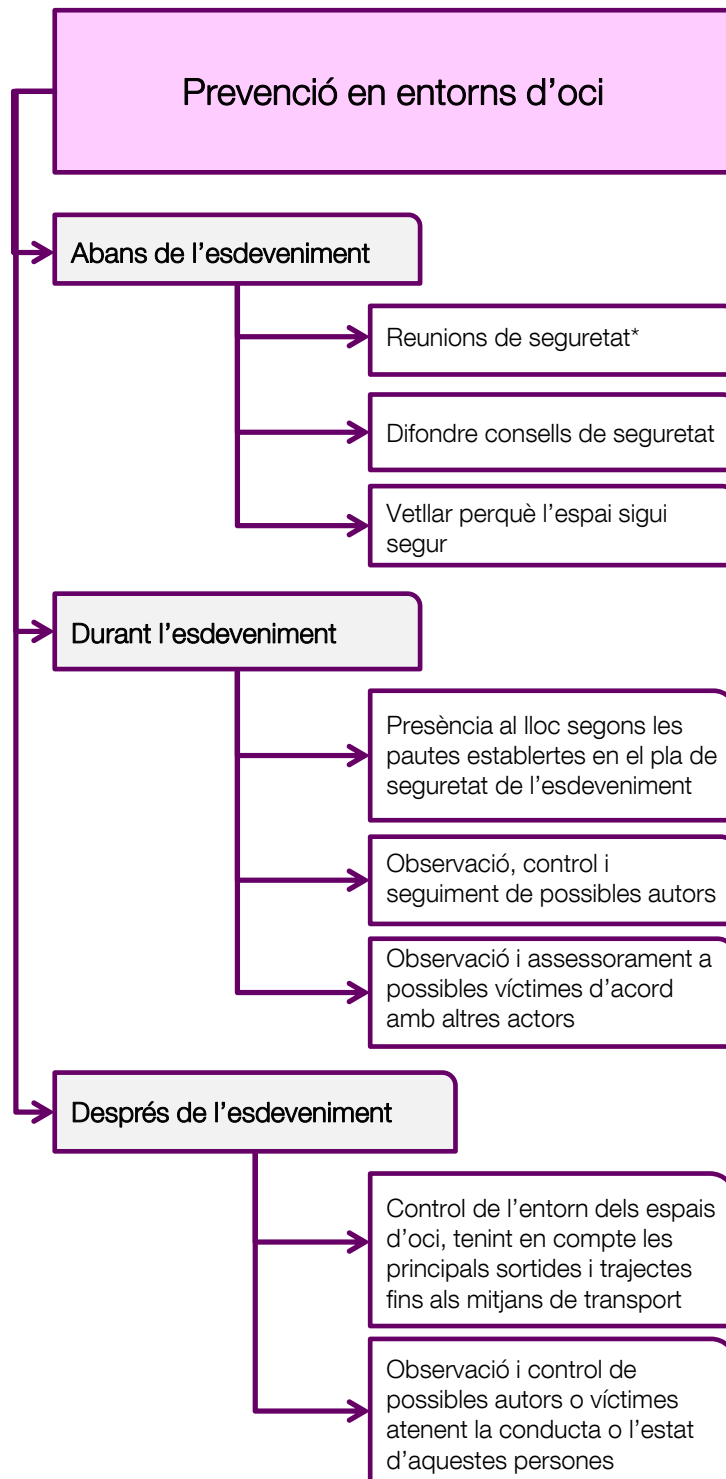
* Fan referència al lloc on es produeix la situació de violència sexual.

** Intervenir per evitar que es produeixi el delicte, tenint en compte que l'actuació ha de ser adequada i proporcionada a les circumstàncies del cas concret.

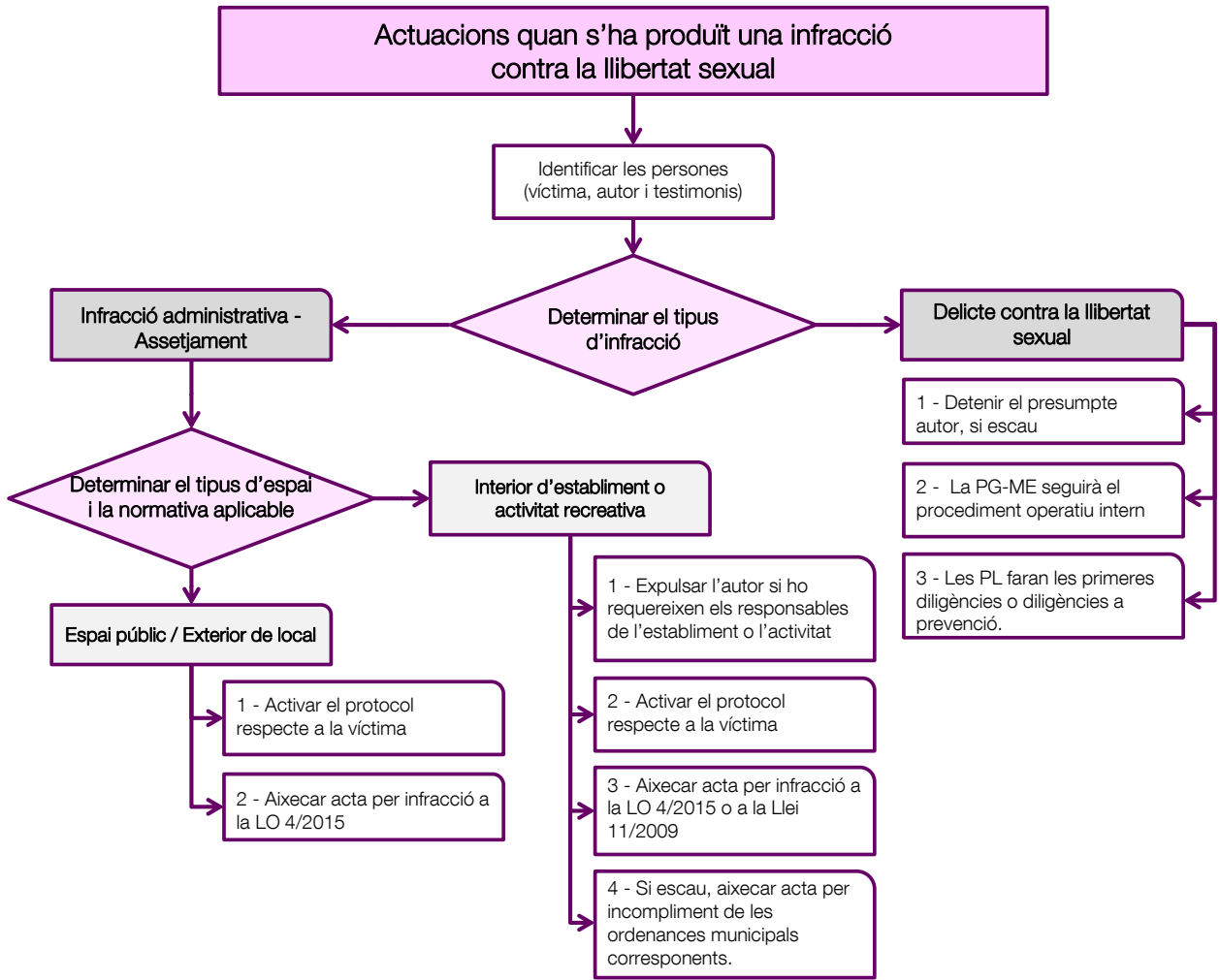
ANNEX 4: Actuacions de vigilants de seguretat en violències sexuals



ANNEX 5: Actuació dels cossos policials



*En aquestes reunions prèvies, hi han de participar els punts liles, que han de tenir el telèfon del responsable policial corresponent.





Generalitat de Catalunya
**Departament
d'Interior**
